طراحی الگوی معلم خوب با تکیه‌بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش

محمد گل صنم لو[۱]، ابراهیم نعیمی[۲]، علی خورسندی طاسکوه[۳]، سید صدرالدین شریعتی[۴]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۱/۲۷

فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال بیست چهارم، شماره ۹۰، تابستان ۱۴۰۰

چکیده :

هدف اصلی پژوهش حاضر ارائه الگوی معلم خوب با تکیه‌بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش بود. بدین منظور در یک تحلیل کیفی و با رویکرد پدیدارشناسی، متن سند مطالعه گردید. یافته‌های تحقیق در دو بخش عرضه شد. بخش اول شامل داده‌های توصیفی و بخش دوم شامل ارائه یافته‌ها و داده‌های کیفی است. ابتدا داده‌های توصیفی شامل شاخص‌های تعیین‌شده معلم خوب در سند تحول، مؤلفه‌های اصلی تبیین شایستگی‌ها و اقتدار معلمان خوب شناسایی گردید. نتایج تحلیل یافته‌ها نشان داد که پنج مؤلفه: دانش، توان، بینش، گزینش و آرامش می‌تواند شالوده طراحی الگوی معلم خوب قرار گیرد. برای ارائه یافته‌های پژوهش از مصاحبه عمیق نیمه ساختارمند با حضور ۱۲ نفر از متخصصان سند استفاده شد و جداول کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی مشخص گردید و بر این اساس الگوی طراحی معلم خوب با تکیه‌بر سند تحول بنیادین تدوین گردید. برای اطمینان از روایی پژوهش، گزارش نهایی تحلیل به سه نفر از متخصصان سند تحول داده شد تا پس از بازبینی، پیشنهادهایشان در مرحله کدگذاری باز، اعمال گردد. همین گروه در مرحله بعدی، کدگذاری محوری را بررسی نمودند و نظرات آن‌ها در تدوین الگو به کار رفت.

واژگان کلیدی:

الگو، اقتدار و شایستگی، معلم خوب ، سند تحول بنیادین

---

[۱] - دانشجوی دکتری دانشگاه علامه طباطبایی(ره)، تهران، ایران golsanam42@gmail.com

[۲] - استادیار دانشگاه علامه طباطبایی(ره)، تهران، ایران naeimi@atu.ac.ir

[۳] - استادیار دانشگاه علامه طباطبایی(ره)، تهران، ایران khorsandi@gmail.com

[۴] - (نویسنده مسئول) دانشیار دانشگاه علامه طباطبایی(ره)، تهران، ایران shariati@atu.ac.ir

۱- مقدمه و بیان مسئله

معلم خوب باید از یک الگوی شایستگی و اقتدار که شامل دانش حرفه‌ای (دانش نظری، تعهد و شایستگی عملی) یادگیری در طول عمر، دانش معلمی، ویژگی‌های اخلاقی، دانش مربوط به دانش آموزان، مشکلات یادگیری آن‌ها، دانش نظریه‌ها و راهبردهای آموزشی و دانش منابع آموزشی است؛ برخوردار گردد.

این الگوی شایستگی و اقتدار باید سه عامل مهم:

الف) مقبولیت (تفوق علمی، صلاحیت حرفه‌ای، شخصیت قابل‌احترام، نظم در گفتار و رفتار، متانت و وقار، ادب در مناسبات اجتماعی، آراستگی ظاهری، احساس مسئولیت، تسلط بر خود، خودشناسی و خداشناسی، انصاف و عدل) را داشته باشد.

ب) محبوبیت (دوست‌داشتنی و دل‌نشین باشد، دانش‌آموز خود را دوست داشته باشد، تفاوت‌های فردی آن‌ها را بشناسد، دارای صفای نفس و پاک از معایب باشد، فطرتی خدادادی و روح بلندی داشته باشد).

ج) موفقیت : از قوانین حاکم بر روح دانش آموزان خود که موضوع مباحث روانشناسی است آگاه باشد تا توانایی همدلی با آنان را بیابد، با تکنیک‌های آموزشی و تربیتی آشنا باشد و با استفاده از روش‌های صحیح آنان را به مقاصد موردنظر راهنمایی کند تا بتواند در بین الگوهای گوناگون همچون الگوی گفتگویی، الگوی مسأله محور، الگوی لیبرال، الگوی شرطی‌سازی (باقری،۱۳۸۹، ص۵۷) خود را مطرح کند.

۱-۱-ضرورت موضوع

بسیاری از مشکلاتی که موجب بروز آشفتگی‌ها و سردرگمی‌ها در شیوه تربیت‌معلم خوب و تأمین منابع انسانی شایسته در تعلیم و تربیت کشور شده است، ناشی از خلأ یک الگوی معلم خوب است؛ چراکه یکی از مهم‌ترین روش‌های تربیت ، تربیت به‌وسیله الگو است که می‌توان آن را " روش الگویی" نامید. از آنجائی که الگودهی و الگوپذیری از مهم‌ترین مبانی اسلام هستند، در منشور تربیتی قرآن از مربی بزرگ انسان پیامبر گرامی(ص) به‌عنوان اسوه و الگو یادشده است و به کسانی که امید ترقی در این راه رادارند سفارش به پیروی از این راه شده است. ازاین‌رو در راهکار۱/۴ سند تحول، موضوع نقش الگویی معلمان از ضرورت‌های پژوهش بیان‌شده که پرداختن به آن می‌تواند منجر به ارتقای آموزش‌وپرورش گردد.

۱-۲-اهمیت موضوع

امروزه آموزش‌وپرورش یک مسئله جهانی تلقی شده و در هر کشوری هر آنچه به‌عنوان عوامل تهدیدکننده آن باشد، موردنقد و تحلیل قرار می‌گیرد تا نگرش برنامه‌ریزان، معلمان و دانش‌آموزان متناسب با تحولات جهانی و خاستگاه جامعه آن‌ها شکل بگیرد. روش تربیتی

اسلام در فلسفه تربیتی آن، هم ازنظر وسیله و هم هدف، از دیگر روش‌های تربیتی متمایز و منحصربه‌فرداست . این منحصر بودن ، نظرها را به خود جلب و به اندیشیدن در سرچشمه این باور بی‌نظیر فرامی‌خواند. درحالی‌که هدف بیشتر روش‌های تربیتی جهان، تربیت شهروند شایسته است؛ اما هدف اسلام تربیت انسان شایسته است، انسان با تمام خواص و گوهرهای نهفته در اندرون خود؛ انسان از جهت انسان بودن نه از جهت شهروند بودن. در سند تحول بنیادین، معلم خوب معلمی است که همانند کومینوس سعی می‌کند تا انسانی پرورش دهد که زندگانی این جهانی را به‌خوبی بگذراند و برای زندگی آن جهانی نیز آماده شود، خود و جهان را بشناسد، فرمانروای خود گردد و به خدا رو کند (قائدی،۱۳۸۴،۱۲۰). و این نیاز به الگویی دارد تا با تکیه‌بر آن، برخی از مشکلات فعلی آموزش‌وپرورش ایران مانند به‌روز نبودن آموزش‌وپرورش، وارداتی بودن الگوی آن، اسلامی نبودن فلسفه آموزش آن، تکیه‌بر محفوظات و خلاق نبودن آن ، پایین بودن سطح دانش و مهارت‌های حرفه‌ای معلمان رفع گردد. این الگو می‌تواند در مصاحبه استخدامی معلمان، سنجش دانش، توانایی، بینش و آرامش معلمان در آزمون‌های ادواری معلمان جهت ارتقا و به‌روز کردن معلومات آن‌ها که در بیشتر کشورها هرسال دو بار انجام می‌گیرد، هم‌چنین در دوره‌های ضمن خدمت، واحدهای درسی دانشگاه فرهنگیان، پژوهش‌ها، اقدام پژوهی‌ها و مسابقات علمی ، گروه‌های آموزشی و انجمن‌های علمی معلمان و جهت مقایسه با الگوهای معلمی مطرح جهانی مورداستفاده قرار گیرد.

۱-۳-مسئله اصلی

برای دست‌یابی جامعه اسلامی به اهداف و آرمان‌های خود در آموزش‌وپرورش با توجه به اهداف مندرج در سند تحول بنیادین نیاز به یک الگوی کامل و بی‌نقصی است که تربیت نیروی انسانی شایسته خصوصاً معلم خوب از طریق آن صورت گیرد. مسأله اصلی در این تحقیق کشف و بهره‌مندی از این الگو است . الگویی پویا، اثربخش و هوشمند با تکیه‌بر سند تحول بنیادین که باید با درک عمیق مفاهیم فلسفی و مبانی نظری تحول بنیادین و با درک تحولات منطقه‌ای، ملی و جهانی، نسبت به شناسایی قوت‌ها و ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها اقدام و با شناسایی منابع و امکانات، موانع، نیروهای پیش برنده، نیروهای بازدارنده همراه باشد تا چگونگی دست‌یابی به اهداف را ترسیم نماید.

بر این اساس سؤالات اصلی پژوهش حاضر عبارتند از:

۱) شاخص‌های تعیین‌شده معلم خوب در سند تحول کدامند؟

۲) ابعاد و مؤلفه‌های اصلی تبیین شایستگی‌ها و اقتدار معلمان خوب با توجه به سند تحول بنیادین و کشورهای مطرح در آموزش‌وپرورش دنیا کدامند؟

۳) بر اساس شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد شناسایی‌شده، الگوی معلم خوب در سند تحول چگونه است؟

۱-۴-نحوه سازمان‌دهی مقاله

ساختار مقاله حاضر به این صورت است که ابتدا مبانی نظری پژوهش در قالب چهار بخش " الگو" ، " اقتدار و شایستگی" ، " معلم خوب" و " سند تحول بنیادین" به‌صورت مختصر مرور شده و پس از بیان پیشینه تحقیق و نیز جزئیات روش تحلیل کیفی و کدگذاری محوری استراوس و کوربین، یافته‌های پژوهش در پنج مؤلفه " دانش" ، " توان" ، " بینش" ،" گزینش" و " آرامش" از طریق استناد به اظهارات مصاحبه‌شوندگان تشریح می‌گردد. در ادامه با توجه به یافته‌های تحقیق، مدل اقتدار و شایستگی معلمان خوب تبیین و درنهایت پیشنهادهایی ارائه می‌شود.

۲- ادبیات موضوع و پیشینه

۱-۲- ادبیات نظری

۲-۱-۱- الگو

مهران (۱۳۹۵) در مورد الگوهای مطرح معلمی می‌گوید: دو الگوی اصلی در تربیت‌معلم وجود دارد که عبارتند از: ۱- الگوی مبتنی بر خلاقیت و ۲- الگوی انسان‌گرا. تأکید الگوی مبتنی بر خلاقیت بر مهارت‌هایی است که معلم باید دارا باشد و تأکید الگوی انسان‌گرا بر شخصیت معلم و کرامت وی به‌عنوان انسان است (پورهادی،۱۳۹۵،ص۳).

در تحلیل تأثیرپذیری انسان از الگو، می‌توان گفت که انسان به دلیل کمال خواهی، آرزوهایی را در سر می‌پروراند. زمانی که با الگو مواجه می‌شود و کمال مطلوب را در آن می‌یابد، ازنظر عاطفی نوعی قرابت و هماهنگی بین خود و الگو می‌بیند. از سوی دیگر ، احساس نیاز به آن کمال که در الگو هست، سراسر وجود الگوپذیر را فرامی‌گیرد. این دو عامل ، یعنی هماهنگی عاطفی با الگو و احساس نیاز به آن باعث می‌شود که الگوپذیر به دنبال الگو برود.

معلم و مربی درروش الگویی باید ترتیبی اتخاذ کند تا در عین انقیاد و اطاعت ، روحیه انتقاد و پرسشگری در متربی تقویت شود و با بصیرت و منطق، الگوبرداری نماید و مصداق این آیه شریفه قرآن گردد که: " الذین یستمعون القول فیتبغون احسنه اولئک الذین هدیهم الله و اولئک هم اولوالالباب " (زمر:۱۸) کسانی که سخنان خوب را می‌شنوند و از نیکوترین آن‌ها پیروی می‌کنند که خداوند هدایتشان کرده و آنان خردمندانند.

پایبندی مربیان به الگوی اتخاذشده نیز از عوامل بسیار مهم درنتیجه گرفتن از آن الگو است. امام‌علی (ع) که الگوی همه مؤمنان و انسان‌های وارسته است، قسم یاد می‌کند که من

چیزی را که خود عمل نمی‌کنم، به شما نمی‌گویم، " ایها الناس انی و الله ما احثکم علی طاعه الا و اسبقکم الیها و لا انها کم عن معصییهٔ الا و اتناهی قبلکم عنها"(نهج البلاغه، خطبه ۱۷۵)" ای مردم ! به خدا سوگند، من شما را به طاعتی برنمی‌انگیزم ، جز آن‌که خود ، پیش از شما به انجام آن برمی‌خیزم و شمارا از معصیتی بازنمی‌دارم، جز آن‌که خود پیش از شما آن را فرومی‌گذارم.

۲-۱-۲- معلم خوب

فروغی ابری، معلم خوب را در ارتقای بینش سیاسی و پرورشی، روحیه پاسداری از استقلال همه‌جانبه کشور، پرورش روحیه سلحشوری به متعلقات، تقویت بینش سیاسی به مسائل ایران و جهان مؤثر می‌داند (فروغی ابری،۱۳۸۶، ص۷۸).

اسکندری در تحقیق خود بر اقتدار مثبت (اقتدار محتوایی) معلمان خوب و تأثیرات عمیق آن در فرآیند تعلیم و تربیت تأکید می‌نماید. منظور از اقتدار، مزایا و پاداش‌هایی به شاگردان یا برعکس توان اعمال تنبیه نیست بلکه منظور این است که معلم از سوی دانش آموزان به‌عنوان فردی ماهر و متخصص شناخته می‌شود و سطح دانش وی بیشتر از خود آن‌ها برآورد می‌گردد. ازنظر نقش و جایگاه اجتماعی دارای جایگاهی بلند و عالی می‌باشد. بدون اقتدار، عملاً جریان تربیت منتفی خواهد بود. به‌عبارت‌دیگر اگر در تعامل بین معلم و شاگرد، اقتداری در کار نباشد، مربی و مترّبی در یک سطح قرارگرفته و تربیت معنی خود را از دست می‌دهد. بااین‌همه معلمان خوب به‌طور عام لازم است که از شکل‌های مطلوب و موجه اقتدار برخوردار باشند و از کسب انواع نامطلوب آن بپرهیزند. .(اسکندری،۱۳۹۳، ص۶۶۹).

راسول و همکاران[1]بر شایستگی معلمان خوب تأکیددارند و واژه شایستگی را به هر ویژگی عملکردی فردی اطلاق می‌کنند که منجر به عملکرد قابل‌قبول یا برجسته شود. شایستگی‌ها ممکن است شامل مهارت‌های فنی، سطح انگیزه، صفات شخصیتی، آگاهی از بدنه دانش، یا هر چیز دیگری باشد که می‌تواند در دستیابی به نتایج کمک کند. (۲۰۱۰راسول و گریبر، ، ترجمه طاهری،۱۳۹۶، ص۳).

بلیک مور و فریث[2]معتقدند که از نشانه‌های شایستگی معلمان خوب این است که آن‌ها ایده‌های خوب را در ذهن شاگردان خود تقویت و پایدار می‌سازند. اشتباه‌ها و سوءتفاهم‌ها را برطرف می‌کنند. آن‌ها می‌دانند که مغزها مانند آحاد افراد، با یکدیگر تفاوت دارند، اما

---

[1] William J. Rothwell & Jim M. Graber

[2] Sarah-Jayne Blakemore

مغزی وجود ندارد که نتوان آن را بهبود بخشید یا تغییر داد (۲۰۰۵، ترجمه خرازی،۱۳۹۴، ص ۱۶).

اثربخش بودن معلمان وابسته به دارا بودن ترکیبی از انواع شایستگی‌هاست. بخشی از شایستگی‌های معلمی متأثر از قابلیت‌ها و توانمندی‌های فردی معلمان است و بخش دیگر به محیط تعلیم و تربیت‌معلمان ارتباط دارد.(آلتان و همکاران، ۲۰۱۹، ص ۱۷۳)[1]

تسلط معلم بر دانش موضوعی، یک شایستگی بنیادین محسوب می‌شود. معلم تا درک و تحلیل روشنی از دانش موضوعی نداشته باشد و منطق دانش موضوعی را درک نکند، نمی-تواند عمل تدریس را حتی در ابتدایی‌ترین شکل آن انجام دهد. ضروری است معلمان بر دانش موضوعی یا دانش‌های مرتبط با موضوع تدریس خود مسلط باشند با ابزارهای تحقیق و ساختار دانش موضوعی یا دانش‌های مرتبط با موضوع تدریس خود آشنا باشند و تجارب یادگیری را به نحوی طراحی کنند که جنبه‌های مختلف موضوع درسی برای دانش آموزان معنادار شود.(همفری و همکاران،۲۰۷، ص۸۷)[2]

گزارش‌های یونسکو حاکی است که در تربیت‌معلمان خوب باید به عواملی همچون تأمین مالی معلمان توجه زیادی نمود چراکه استرس فقر به مغز آسیب می‌رساند و مانع ارتقاء و اقتدار معلمین می‌شود. (نصیری، ۱۳۹۵، ص۳).

یوسف زاده می‌گوید معلم خوب باید به‌عنوان یک عضو در مجامع ملی و بین‌المللی حرفه‌ای حضور یابد تا بتواند دانش و عمل حرفه‌ای خود را بهبود بخشد (۱۳۹۵، ص ۱۴۸).

بر اساس تعریف صاحبی، معلم خوب معلمی است که رئیس مآبانه رفتار نمی‌کند. او شیوه آرام بخشی به خود و مدیریت هیجانات منفی را می‌آموزد یعنی مهم‌ترین مهارتی که بعدها نیز در زندگی دانش‌آموزان به کارشان می‌آید (۱۳۹۶،۱۳۰).

صحراکار و همکارانش سازگاری با تغییر را یکی از ویژگی‌های معلم خوب می‌دانند و معتقدند که معلمان خوب باید در مرکز تغییرات برنامه‌های درسی قرار بگیرند (۱۳۹۶، ص ۸۹).

به عقیده رستمی معلم خوب کسی است که علاوه بر دارا بودن ویژگی‌هایی همچون توانایی، دانش، تعهد و کارآمدی در ارتقای همه‌جانبه همکارانش نیز تلاش کند (۱۳۹۷، ص ۱۶۸).

میل ورد استفاده از روش‌های خلاق در کلاس درس، به تفکر واداشتن دانش‌آموزان، به بحث کشاندن آن‌ها در سطوح مختلف، گنجاندن نظریه در عمل، توجه به سبک‌های متفاوت

1-Altan et al.,2019, p 173

2 -Hmphrey et al., 2017, p 87

یادگیری دانش آموزان را از ویژگی‌های معلمان خوب دانسته است (میلوارد، ۲۰۱۸، ص ۱۳۸).[1]

شپرد و لوی کلاس را به‌صورت یک فضای عاطفی در نظر می‌گیرند و معلم خوب را معلمی می‌دانند که در زندگی عاطفی دانش‌آموزانش حضور می‌یابد و با در نظر گرفتن واکنش‌های عاطفی مورد انتظار یا واقعی دانش‌آموزان تصمیم‌گیری می‌کند (شپارد و لوی، ۲۰۱۹ ص ۱۹۸).[2]

کیم و همکارانش معتقدند در کلاس درس دانش‌آموزان مهارت‌های معلمان خود را الگوبرداری می‌کنند. اگر معلمان نتوانند این مهارت‌ها را به دانش‌آموزان خود منتقل کنند، آن‌ها قادر به الگوگیری نخواهند شد. (Kim et al, 2019, p101)

۲-۱-۳ -سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش

در سند تحول بنیادین ، معلم خوب به‌عنوان اسوه‌ای امین و بصیر و مؤثرترین عنصر در تحقق مأموریت‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی است. ازاین‌رو نظام آموزشی کشور با داشتن بیش از یک‌میلیون معلم با ارائه سند تحول سعی نموده است تا هر چه بیشتر به تربیت دانش‌آموزان، متناسب با اهداف تربیتی اسلام با نیم‌نگاهی به اهداف مطرح‌شده جدید در عرصه‌های جهانی بپردازد. برای مثال در آموزش‌وپرورش بیشتر کشورهای دنیا ازجمله فنلاند، ژاپن، نیوزلند، معلمان با دو واژه مسئولیت[3] و پاسخ‌گویی[4] سروکار دارند. در مسئولیت، معلم فقط به اجرای مسئولیت خود می‌پردازد و اگر دانش‌آموز نتواند به مقصد برسد معلم خود را مقصر نمی‌داند اما در پاسخ‌گویی، معلم ضمن اینکه مسئولیت خود را به نحو احسن انجام می‌دهد ولی به آن قانع نبوده و او می‌خواهد بداند که چرا برخی از دانش-آموزان به نتیجه مطلوب نرسیده‌اند. به نظر می‌رسد که در سند تحول بنیادین برای همراه شدن با تحولات آموزشی دنیا و حتی فراتر رفتن از این تحولات، دو نوع تحول مفهومی برای رسیدن به اهداف بیان‌شده در بالا صورت گرفته است که درک آن‌ها برای تمامی دست‌اندرکاران ضروری است. این دو نوع تحول مفهومی عبارت‌اند از : الف: مفاهیم جدید با واژگانی جدید: در مبانی نظری و در سند تحول، برخی واژگان نوین با مفاهیم جدید به کار گرفته‌شده است که در اسناد قبلی و ادبیات آموزش‌وپرورش رایج نبوده است. واژگانی مانند :" حیات طیبه" ،" تکوین و تعالی هویت"، " تعالی موقعیت" مفاهیم جدیدی هستند که

---

1 - Millward, 2018, p138

2- Sheppard &Levy, 2019, p198

3 responsibility

4 accountability

در مجموعه بنیان‌های نظری و نیز سند تحول بنیادین موردتوجه قرارگرفته‌اند (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۰) و نظام آموزش‌وپرورش بر پایه آن‌ها استوار است. این مفاهیم کلیدی نیازمند بررسی عملیاتی هستند تا مخاطبین با شناخت معنا و مفهوم آن‌ها بتوانند راهبری اجرای عملیاتی سند را معمول دارند.

ب: مفاهیم جدید با واژگان قدیم: در اسناد تحولی برخی از واژگان اشراب مفهومی شده‌اند، بدین معنی که واژه‌ها، قدیمی و مصطلح است مانند: معلم، تربیت، مدرسه، خانواده، روش تدریس، شیوه ارزشیابی، لیکن توسعه مفهومی پیداکرده و معنای جدیدی از آن استفاده می‌شود. تحول بنیادین به مفهوم دقیق کلمه، نیازمند درک مفاهیم جدید و به‌کارگیری واژگان و کلمات بامعنای نوین است که می‌تواند شوق‌انگیز و تحول‌آفرین باشد. در غیر این صورت باطن و روح حاکم بر اسناد تحولی درک نخواهد شد و تحول به یک حرکت ظاهرگرایانه فرو کاسته می‌شود و نشاط و شادابی در ذی‌نفعان و مخاطبان و نیز اثربخشی و کارآیی در سیستم ایجاد نمی‌کند. به‌این‌ترتیب سند تحول می‌تواند طراح الگوی معلم خوبی باشد که بهترین و جامع‌ترین الگوها گردد. با عنایت به موارد فوق، این پژوهش سعی می‌کند که با توجه به فلسفه تربیتی اسلام و مؤلفه‌های مطرح‌شده در سند، تحولات صورت گرفته در تعلیم و تربیت کشورهای پیشرفته جهان، ضمن ارائه الگوی معلم خوب بر اساس مؤلفه‌های مطرح‌شده در سند به اهداف سند تحول نزدیک‌تر گردد.

۲-۲-پیشینه تحقیق

یکی از پیش‌شرط‌های به‌کارگیری روش نظریه زمینه‌ای، فقدان و یا کمبود ادبیات موضوع در مسأله موردتحقیق بیان‌شده است. منظور از ذکر پیشینه تحقیق در این بخش نیز نقض پیش‌شرط مزبور در پژوهش حاضر نیست. گر چه تاکنون بحث‌ها، مقالات و تفسیرهای زیادی در مورد سند تحول بنیادین گفته و نوشته‌شده است اما مدل‌های الگوی معلم خوب که با تکیه‌بر سند تحول آموزش‌وپرورش ارائه‌شده باشد، کمتر بوده است. آنچه در این بخش بررسی می‌شود مرور بخشی از تحقیقات مشابه در قلمرو موضوعی این پژوهش است.

جدول ۱- خلاصه‌ای از مطالعات پیشین

نویسندگان (سال)- روش	سؤال اصلی	مهم‌ترین یافته‌ها
ربانی و همکاران، (۱۳۸۵) کتابخانه‌ای، میدانی	نقش معلمان بر جامعه‌پذیری سیاسی دانش‌آموزان دوره متوسطه چیست؟	بین نگرش سیاسی و اجتماعی دبیران و جهت‌گیری سیاسی و اجتماعی دانش آموزان همبستگی مستقیم و معناداری وجود دارد. با تغییر نگرش و جهت‌گیری سیاسی و اجتماعی معلمان، نگرش و جهت‌گیری سیاسی و اجتماعی دانش‌آموزان نیز تغییر می‌یابد.
کدخدایی (۱۳۹۵) کتابخانه‌ای	انواع دانش معلم کدامند؟	معلم خوب باید از حوزه‌های دانش پداگوژی، دانش محتوایی شناخت کافی داشته باشد. دانش زمینه نیز به او کمک می‌کند تا از شرایط تاریخی، جامعه‌شناسی، سیاسی، اقتصادی جامعه آگاهی داشته باشد. در دانش فراشناختی بر انواع دانش خود و چگونگی استفاده از آن‌ها نظارت می‌کند و برای ایجاد اصلاح آن انعطاف لازم را پیدا می‌کند.
مؤمنی و همکاران، (۱۳۹۶)، نمونه‌گیری هدفمند	ویژگی‌ها و کنش-های معلم حمایت‌کننده از دیدگاه دانش آموزان کدامند؟	مهم‌ترین ویژگی‌های معلمان حمایت‌کننده در ۹ طبقه ۱) توانمندی در روابط انسانی ۲) ویژگی‌های شخصیتی مناسب ۳) نظارت و ارزشیابی مناسب ۴) مهارت در تدریس ۵) توانمندی در مدیریت ۶) تعهد شغلی ۷) راهنمایی و مشاوره دادن ۸) توانمندی علمی ۹) کمک به رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان قرار می‌گیرد.
عسگری متین و کیانی (۱۳۹۶) مطالعه کیفی(فراترکیب)	الگوی معیار صلاحیت حرفه‌ای معلم در تراز جمهوری اسلامی ایران کدام است؟	ساحت‌های هفت‌گانه این الگو عبارتند از: ۱) برنامه‌ریزی و آماده‌سازی برای آموزش ۲) برنامه‌ریزی و طراحی برای یادگیری ۳) مدیریت پیرامون و محیط یادگیری ۴) آموزش اثربخش ۵) مسئولیت سازمانی و توسعه حرفه‌ای ۶) سرمایه اجتماعی و فعالیت فرهنگی ۷) معنویت، اخلاق و خداباوری
علی محمدی و همکاران، (۱۳۹۷)،کیفی- بر اساس تحلیل محتوا	ابعاد توانمندسازی حرفه‌ای معلمان در چشم‌انداز آینده و ارائه مدل دانشگاه فرهنگیان چیست؟	یافته‌ها ابعاد توانمندسازی حرفه‌ای معلمان را مشتمل بر شش مؤلفه ۱) محتوای برنامه درسی و آموزشی ۲) سواد دیجیتالی ۳) اخلاق و بصیرت دینی ۴) بهسازی کارورزی ۵) ساختار سازمانی ۶) توسعه مهارت‌های حرفه‌ای معلم می‌داند.

جاویدان و همکاران، (۱۳۹۷) ترکیبی(کمی و کیفی)	الگوی ویژگی‌ها و شایستگی‌های معلمی بر اساس اسناد بالادستی آموزش‌وپرورش چگونه الگویی است؟	بر اساس یافته‌ها ۸ خرده مقیاس به دست آمد که عبارتند از ۱) ارزش‌ها۲) دانش‌ها ۳) انگیزش‌ها ۴) سلامت ۵) توانایی‌ها ۶) رغبت‌ها ۷) باورها ۸) صلاحیت اخلاقی. بر اساس نتایج، باورها و عقاید معلمان نسبت به حرفه معلمی بار عاملی بالاتری را در مدل شایستگی معلمان نشان می‌دهد.
آفتابی و همکاران، (۱۳۹۸) کیفی- نظریه گراند تئوری	الگوی دانش معلمان علوم تجربی متوسطه اول استان کردستان چگونه الگویی است؟	یافته‌ها نشان می‌دهد محور اصلی دانش معلمان علوم متوسطه اول تحت تأثیر عواملی ازجمله شرایط علّی (مدیریتی، عوامل فردی معلمان)، راهبردهای کسب دانش معلمان علوم (برنامه‌ریزی سازمان، اجرای برنامه) زمینه (شفاف‌سازی دانش معلمان علوم، مهارت معلمان) و شرایط مداخله‌گر(نگرش و هویت معلمان) قرار داشت که درنهایت منجر به بهبود پیامدهای(خودتنظیمی معلمان، افزایش شایستگی و اثربخشی آموزشی) معلمان می‌شود.
سیزن مسی[۱] (۲۰۱۹)	ذهن آگاهی در کلاس درس چه تأثیراتی می‌تواند در بهبود آموزش و پیشرفت معلمان و دانش‌آموزان داشته باشد؟	سیزن مسی در کتاب" ذهن آگاهی در کلاس"[۲] می‌گوید: ذهن آگاهی روشی برای افزایش اثربخشی کلی معلم، بالا بردن موفقیت دانش آموزان و احیای لذت آموزش و یادگیری در کلاس است. ذهن آگاهی در کلاس، هشت اصل آگاهانه در یادگیری اجتماعی و عاطفی معلمان و دانش آموزان در مدارس امروزی را موردبحث قرار می‌دهد. ذهن آگاهی در کلاس راهنمای سفر به قلب آموزش بوده و اصول یادگیری را به معلمان و دانش آموزان به ارمغان می‌آورد.

۱ Saason Mussey
۲ Mindfulness in the classroom

سیلوراستون و ذکریان(۲۰۲۰)	معلمان خوب چه ویژگی‌هایی را در تدریس خود دنبال می‌کنند تا از طریق تدریس دانش‌آموزان خود را توانمند کنند؟	سییلوراستون و ذکریان در کتاب "تدریس برای توانمند نمودن[۲]" ویژگی‌هایی همچون: اعتمادبه‌نفس داشتن، سازگاری با محیط، ازنظر اجتماعی جوابگو بودن، معنایابی در زندگی و رضایت از زندگی را موردبحث قرار می‌دهند تا از طریق تقویت چنین مهارت‌هایی دانش‌آموزان را در کلاس و محیط بیرون توانمند کنند.
سلبرک، واکر و هارگیوز(۲۰۲۱)	اعتمادسازی چه نقشی می‌تواند در بهبود فرآیند آموزش و آرامش معلم و دانش آموزان داشته باشد؟	سلیرک و همکارانش در کتاب " به معلمانی که اعتماد داریم[۳]" معتقدند که دانش‌آموزان ، معلمان و مدارسی که قابل‌اعتمادند، نتیجه آموزش آن‌ها بهتر بوده، دانش-آموزان و معلمان نیز احساس آرامش دارند. آن‌ها نشان می‌دهند سیستم‌های آموزشی که قابل‌اعتمادند نسبت به سیستم‌های آموزشی بی‌اعتماد نتیجه بخشی زیادی داشته و به دنبال راه‌هایی هستند تا اعتماد را در همه سطوح تقویت کنند.

بررسی پیشینه‌ها و نوآوری تحقیق

در این تحقیق پژوهشگران برخلاف پژوهش‌های پیشین که بیشتر به مزایا، معایب، درصد آگاهی معلمان نسبت به سند تحول، و یا به توصیف الگوهای مختلف معلمی با تأکید بر اسناد بالایی آموزش‌وپرورش پرداخته‌اند، به این لایه معنایی تأکیددارند که بهره‌مندی از الگویی پویا، اثربخش و هوشمند در طراحی الگوی معلم خوب با تکیه‌بر سند تحول بنیادین، باید با درک عمیق مفاهیم فلسفی و مبانی نظری تحول بنیادین و با درک تحولات منطقه‌ای، ملی و جهانی، نسبت به شناسایی قوت‌ها و ضعف‌ها, فرصت‌ها و تهدیدها اقدام و با شناسایی منابع و امکانات، موانع، نیروهای پیش برنده، نیروهای بازدارنده همراه باشد تا چگونگی دستیابی به تحقق اهداف مندرج در سند تحول را ترسیم نماید.

---

۷) Michael Silverstone & Debbie Zacarian
۸) Teaching to Empower
۹) Pasim, Sahlberg, D. Timoni & Andy Hargreaves.
۱۰) In Teachers We Trust

۳–روش تحقیق

به‌منظور تدوین چارچوبی منطقی و مبتنی بر اهداف بیان‌شده، در سؤالات ۱ و ۲ از روش تحلیل محتوای کیفی (الگوی استنتاجی) استفاده شد. پژوهش کیفی نوعی بینش وسیع، عمیق و بامعنی و حتی غیر ابزاری به مسائل، رفتار و یافته‌ها است(خنیفر و مسلمی، ،۱۳۹۷ ،ص۴۸). استفاده از رویکرد پدیدار شناختی (گال و همکاران،[1]۱۳۸۶، ص۵۷) در تائید و تکمیل روش پژوهش کیفی بوده است. پدیدارشناسی سعی می‌کند با استفاده از رویکردهای تفسیری، محتوای پیام را مشخص و بازنمود نماید تا به معنای نهفته در پس متن دست یابد. از طرفی پدیدارشناسی می‌کوشد معانی را آن‌چنان‌که در زندگی روزمره زیسته می‌شوند، آشکار نماید و چون پدیده ارتباط بین معلم و دانش‌آموز در سیستم‌های مختلف آموزشی دنیا متفاوت است، از این لحاظ پدیدارشناسی می‌تواند در آشکارسازی معانی ضمنی کمک نماید.

در سؤال سوم از شیوه‌ی گراندد تئوری استفاده می‌شود. ایده اصلی گراندد تئوری یا نظریه زمینه‌ای این است که به‌جای استفاده از داده‌ها برای آزمون فرضیه‌های حاصل از ادبیات پژوهش مربوط به موضوع که در تحقیقات کمی استفاده می‌شود، از گزارش‌های کلامی افراد در مورد تجربه‌های خود به‌عنوان داده استفاده شود. در این پژوهش نیز داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختاریافته با متخصصین تعلیم و تربیت گردآوری و سپس طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی که شیوه مورداستفاده در این نوع پژوهش است، اجرا می‌گردد. در مرحله کدگذاری باز ، متن کلیه مصاحبه‌ها به‌صورت جداگانه و خط به خط مطالعه، مفاهیم و سپس مقوله‌های آن استخراج می‌گردد. در مرحله کدگذاری محوری، مقوله‌های استخراج‌شده از هر مصاحبه را باهم و با مقوله‌های سایر مصاحبه‌ها مقایسه و مقوله‌ها را یکپارچه می‌کنیم. در مرحله کدگذاری انتخابی ، مقوله‌ها و ابعاد آن‌ها، مقایسه و یکپارچه‌شده ، طبقات نهایی به دست می‌آیند که گام اول برای استخراج مدل از داده‌ها است (منصوریان،۱۳۸۶، ص۱۳).

۳–۱–جامعه تحقیق و روش نمونه‌گیری

جامعه تحقیق، سند تحول بنیادین و مصاحبه با ۱۲ نفر از متخصصین تعلیم و تربیت می‌باشد که مصاحبه تا زمان اشباع داده‌ها ادامه می‌یابد. برای نمونه‌گیری از تکنیک گلوله برفی استفاده شد. به‌عبارت‌دیگر پژوهشگر برای دسترسی به داده‌های غنی‌تر از کمک شرکت‌کنندگان برای انتخاب

---

1 Gal et al

افرادی که می‌توانند داده‌های بیشتری در اختیار او قرار دهند، استفاده می‌کند(هنینک و همکاران، ۲۰۱۱، ص ۱۱۱). مهم‌ترین معیار پژوهشگران جهت انتخاب نمونه تحقیق عبارتند از: عضو کمیته تدوین سند تحول بودن، کارشناس سند بودن، داشتن مدرک دکتری ، تدریس در دانشگاه و آشنایی با سند تحول بنیادین.

جدول ۳. مشخصات اعضای شرکت‌کننده در مصاحبه نیمه ساختاریافته

	کد	جنسیت	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	محل اشتغال	سابقه خدمت	ویژگی برجسته که باعث انتخاب‌شده است
مشارکت کننده‌ها	۱	مرد	فوق دکتری	آموزش‌وپرورش تطبیقی	دانشگاه لرستان	۲۷سال	دبیر انجمن آموزش‌وپرورش تطبیقی در ایران، هیئت‌علمی
	۲	مرد	دکتری	برنامه‌ریزی آموزشی	دانشگاه خوارزمی	بازنشسته	تألیفات متعدد در مورد آموزش‌وپرورش ایران و جهان، آشنایی با سند تحول
	۳	زن	دانشجوی دکتری	زبان انگلیسی	دانشگاه آزاد سلماس	۱۷ سال	هیئت‌علمی، مترجم، آشنا با سیستم‌های آموزشی جهان و سند تحول
	۴	مرد	دکتری	فلسفه تعلیم و تربیت	دانشگاه تربیت مدرس	۲۸ سال	عضو هیئت‌علمی، آشنا با نظریه‌های تعلیم و تربیت و سند تحول
	۵	مرد	دکتری	فلسفه تعلیم و تربیت	پژوهشکده آموزش‌وپرورش	۲۹ سال	سمت‌های متعدد در پژوهشکده آموزش‌وپرورش، تألیفات متعدد، هیئت‌علمی
	۶	مرد	دکتری	مشاوره	دانشگاه علامه طباطبایی	۲۲ سال	هیئت‌علمی، تألیفات متعدد، تدریس دروس آموزش‌وپرورش
	۷	مرد	دکتری	زبان‌شناسی	دانشگاه محقق اردبیلی	۲۹ سال	هیئت‌علمی، مترجم، آشنا با سند تحول و علاقه‌مند به مسائل آموزش‌وپرورش
	۸	زن	دانشجوی دکتری	مدیریت	دانشگاه فرهنگیان کرج	۲۳ سال	معاون ابتدایی منطقه چهار آموزش‌وپرورش

[1] - Hennink et al., 2011, p111

							کرج، آشنا با سند، مؤلف
	۹	مرد	دکتری	برنامه درسی	سازمان سمت	۲۴ سال	هیئت‌علمی، آشنا با سند، تألیفات متعدد در آموزش‌وپرورش
	۱۰	مرد	دکتری	مدیریت	دانشگاه آزاد خوی	۲۷ سال	عضو هیئت‌علمی، آشنای کامل با سند تحول، تألیفات
	۱۱	زن	دکتری	مدیریت ورزشی	دانشگاه فرهنگیان مشهد	۲۰ سال	آشنای کامل با سند، تألیفات متعدد تدریس در دانشگاه فرهنگیان
	۱۲	مرد	دکتری	آموزش عالی	علامه طباطبایی	۲۴ سال	هیئت‌علمی، تألیفات متعدد، پژوهشگر

۳-۲-شیوه گردآوری اطلاعات:

به روش بررسی اسناد و متون علمی، گزارش‌های مراجع تخصصی، مشاوره و مصاحبه با متخصصان تعلیم و تربیت است.

۳-۳-روش تجزیه‌وتحلیل اطلاعات:

در بخش اول تحلیل محتواست: تحلیل محتوا نوعی روش پژوهشی است که برای آشکارسازی یا تعیین ویژگی‌های موارد مکتوب یا دیداری بکار می‌رود. تحلیل محتوا طی سه مرحله قبل از تحلیل (آماده‌سازی و سازمان‌دهی)، بررسی مواد (پیام)و پردازش نتایج انجام می‌گیرد. (سرمد و همکاران، ۱۳۸۵). در بخش دوم استفاده از روش نظریه زمینه‌ای است که از سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی که شیوه مورداستفاده در پژوهش گراند تئوری است، تشکیل می‌یابد.

۳-۴-ابزار تحقیق:

مصاحبه به‌عنوان اصلی‌ترین روش جمع‌آوری در پژوهش پدیدار شناختی است که موقعیتی را فراهم می‌کند تا شرکت‌کننده دیدگاه خود نسبت به دنیا را آن‌طور که تجربه کرده با استفاده از زبان و لغات خاص تشریح کند. هدف مصاحبه استخراج پاسخ‌های شرکت‌کنندگان از عمق موضوع است.

۳-۵-بررسی روایی پژوهش:

در طی تحلیل، چندین بار سند تحول مطالعه گردید. هم‌چنین بر اساس معیارهای ارائه‌شده توسط (کرسول و همکاران،[1] ۲۰۰۰، ۱۲۴) برای حصول اطمینان از روایی پژوهش، گزارش

[1] -Creswell et al

نهایی مرحله نخست فرآیند تحلیل و مقوله‌های به‌دست‌آمده از آن، به سه نفر از متخصصان سند تحول و یک نفر کارشناس تعلیم و تربیت داده شد تا پس از بازبینی، پیشنهادهایشان در مرحله کدگذاری باز، اعمال گردد. سپس، همین گروه در مرحله بعدی کدگذاری محوری را بررسی نمودند و نظرات آن‌ها در تدوین الگو به کار رفت. در مصاحبه، با توجه به هدف پژوهش، از پرسش‌های زیر به‌منظور کشف، شناسایی ابعاد و مؤلفه‌ها بهره‌گیری شده است:

۱) لطفاً بفرمائید وقتی با مفهوم معلم خوب مواجه می‌شوید، چه نکاتی موردتوجه شما قرار می‌گیرد؟

۲) یک تعریف از معلم خوب ارائه فرمایید؟

۳) به نظر شما، معلمان خوب باید از چه مهارت‌ها، قابلیت‌ها و شایستگی‌ها برخوردار باشند؟

۴) این مهارت‌ها، قابلیت‌ها و شایستگی‌ها چگونه دسته‌بندی می‌شود؟

۵) شاخص‌های معلمان خوب در سند تحول چگونه هستند؟

۶) معلم آینده با توجه به سند تحول که به فکر ایجاد مدرسه صالح و حیات طیبه است، چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟

۷) آیا ویژگی‌های مطرح‌شده در سند تحول در مورد معلم خوب می‌تواند به‌صورت یک الگوی معلم خوب در مقایسه با الگوهای مطرح جهانی در قرن ۲۱ مطرح شود؟

۴-یافته‌های تحقیق

آموزش‌وپرورش قرن ۲۱ خواهان معلمی است که از اقتدار، قابلیت‌ها ، شایستگی‌ها و مهارت-های متعدد برخوردار باشد. به همین خاطر شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های معلم خوب با تأکید بر سند تحول بنیادین می‌تواند انتظاراتی که از معلمان خوب می‌رود را شفاف‌تر نموده و حرکت‌های مبتنی بر تسریع فعالیت‌ها از سوی متولیان و برنامه‌ریزان نظام تعلیم و تربیت را موجب شود. به‌منظور دست‌یابی به این اهداف و پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق و تنظیم مفاد فرم مصاحبه و اجرای آن، اطلاعات جمع‌آوری و طبقه‌بندی شدند. پس از اجرای کار و تحلیل نتایج حاصل از مصاحبه، مدل در قالب چارچوب بومی‌شده‌ای متشکل از ۵ بعد، ۱۹ مؤلفه و ۱۶۱ شاخص به دست آمد. در ادامه به‌منظور پاسخگویی به سؤالات ، یافته‌های پژوهش در جدول‌ها و نمودارها به‌صورت کدگذاری باز، کدگذاری محوری و درنهایت کدگذاری انتخابی مربوط به داده‌های به‌دست‌آمده، ارائه شد.

سؤال اول) شاخص‌های تعیین‌شده معلم خوب در سند تحول بنیادین کدامند؟

شکل۱: شاخص‌های معلم خوب در سند تحول بنیادین

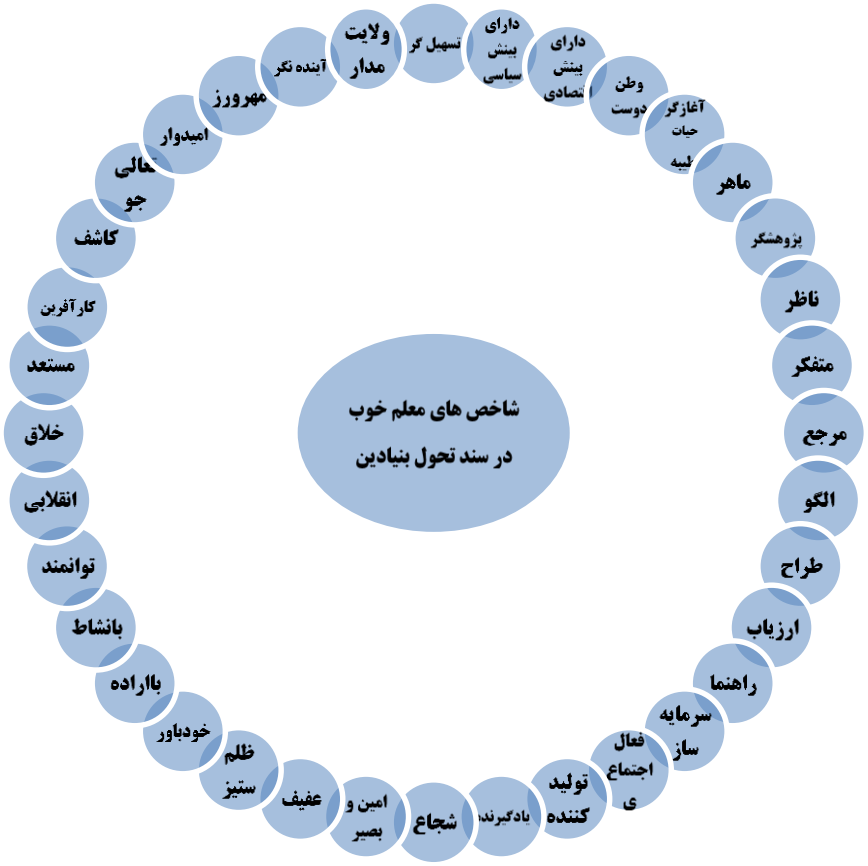

در سند تحول واژه معلم حدود ۶۰ بار بکار رفته ، شاخص‌های زیادی برای معلم بیان‌شده و از معلم خوب به‌عنوان مهم‌ترین عامل تغییر در آموزش‌وپرورش یاد می‌شود و دانشگاه فرهنگیان ، به‌عنوان دانشگاهی نوپا در تربیت، آماده‌سازی و توانمندسازی معلمان، متناسب باارزش‌های اسلامی و نیازهای جامعه، برای ورود به عرصه تعلیم و تربیت در چشم‌انداز آینده، نقشی اساسی ایفا می‌کند.

سؤال دوم) مؤلفه‌های اصلی تبیین شایستگی‌ها و اقتدار معلمان خوب با توجه به سند تحول بنیادین، تعلیم و تربیت اسلامی و کشورهای مطرح در آموزش‌وپرورش دنیا کدامند؟

با توجه به تأمل و بررسی و تحلیل انجام‌گرفته در متن سند تحول، فلسفه آموزش‌وپرورش اسلامی و آموزش‌وپرورش کشورهای پیشرفته، مؤلفه‌های اصلی شایستگی‌ها و اقتدار معلمان خوب به پنج مؤلفه تقسیم می‌شود:

شکل۲) مؤلفه‌های اصلی شایستگی‌ها و اقتدار معلمان خوب

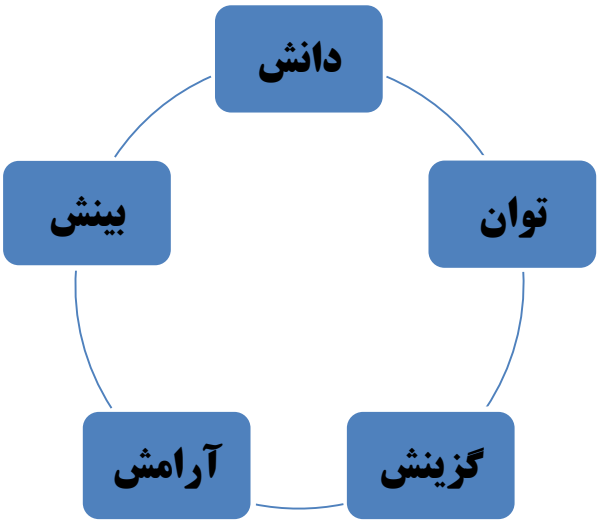

دانش معلم: فاکنر و لاثم دانش را به سه قسمت تقسیم می‌کنند:

۱) دانش‌پایه: شامل سواد اطلاعاتی دیجیتال، دانش محتوای اصلی، دانش محتوایی تعلیم و تربیت، دانش برنامه درسی، دانش عمومی پداگوژی، دانش درباره یادگیرنده و ویژگی‌هایش، دانش روانشناسی، دانش زمینه تربیتی، دانش درباره اهداف آموزشی و دانش فراگیر

۲) دانش انسانی دربرگیرنده مهارت حرفه‌ای زندگی، آگاهی اخلاقی، عاطفی و صلاحیت فرهنگی

۳) فرادانش مشتمل بر خلاقیت و نوآوری، حل مسئله و تفکر انتقادی، ارتباطات و همکاری.

---

۱۱) Faulkner & Latham, 2016,p141

سواد دیجیتالی: افزایش توانایی‌های معلم خوب در عصر دانایی و بهره‌گیری مناسب از سواد اطلاعاتی، فناوری اطلاعات و ارتباطات و سواد رسانه‌ای است.

دانش محتوایی: دانش معلم از موضوعات درسی و ماهیت آن است و شامل تسلط بر موضوع، علاقه به موضوع درسی، هم‌گامی با روند آموزش‌وپرورش در موضوع تدریس، توانایی در تحلیل و حل مشکلات، تدریس خلاقانه، استفاده از روش‌های نو و اکتشافی، برانگیختن علاقه‌ی دانش‌آموزان و ارزیابی یادگیری از طریق پرسش‌های ساده است.(کنیگ و همکاران، 2016 ص320).[1]

دانش محتوایی تعلیم و تربیت ترکیبی از دانش تربیتی و دانش محتوایی که مربوط به معلم می‌شود و به او کمک می‌کند محتوای مورد تدریس خود را در مسیر یادگیری دانش آموزان به جریان بیندازد (شالمن،۱۹۸۷کدخدایی،۱۳۹۵).

دانش اخلاقی دربرگیرنده تجزیه‌وتحلیل مسائل اخلاقی، تصمیم‌گیری در مباحث اخلاقی، اخلاق خوب داشتن، مسئولیت داشتن نسبت به جامعه و درک بالا در مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است.

دانش فراشناختی دانش چگونه استفاده بردن از دانش‌های دیگر است و به معلم امکان می‌دهد که بر اساس اهداف خود برنامه‌ریزی کند تا بتواند در مواقع ضروری، خط‌مشی و راهبرد خود را تغییر داده و متناسب با شرایط عمل کند. (کدخدایی،۱۳۹۵، ص۳۹).

در این میان معلمان خوب برای افزایش دانش خود با سازمان‌های بین‌المللی همچون یونسکو در ارتباط هستند. برای مثال آن‌ها به جدیدترین تعریف سواد ازنظر سازمان ملل که توانایی ایجاد تغییر است، یعنی شخصی باسواد تلقی می‌شود که بتواند با استفاده از خوانده‌ها و آموخته‌های خود، تغییری در زندگی خود ایجاد کند، واقف می‌باشند (پیترسون[2]،۲۰۲۰).

جدول ۲: دانش معلم

کد انتخابی	کد محوری	کدباز	مرجع و نمونه مصاحبه
دانش	دانش‌پایه	سواد اطلاعاتی دیجیتال، دانش محتوای اصلی، دانش زمینه تربیتی، دانش محتوای تعلیم و تربیت، دانش برنامه	مصاحبه‌شوندگان،۱تا ۱۲ و نمونه مصاحبه " سطح دانش و بار علمی خیلی بالایی دارند"(۶) " کاملاً متوجه می‌شوند که دانش‌آموز درس را فهمیده یا نه"(۹) سند تحول بنیادین(۱۳۹۰)

1 - Konig et al.

2 Peterson,A

		درسی، دانش عمومی پداگوژی، دانش روانشناسی، دانش درباره یادگیرنده و ویژگی‌هایش	از دانش‌های پایه و عمومی سازگار با معیار اسلامی، همچنین از توان تفکر، درک و کشف پدیده‌ها و رویدادها به‌عنوان آیات الهی و تجلی فاعلیت خداوند در خلقت و نیز دانش، بینش و روحیه مواجهه علمی و خلاق با مسائل فردی و خانوادگی و اجتماعی برخوردارند (فصل ششم)
	دانش انسانی	مهارت حرفه‌ای زندگی، آگاهی اخلاقی، دانش عاطفی	" با تمام وجود سعی می‌کنند مشکل دانش‌آموز را حل کنند" (۳) " سعی می‌کنند دانش‌آموز، حرفه‌ای را بیاموزد و در آینده شغلی مناسب داشته باشد" (۱۱) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) توجه کافی به شرایط روحی دانش آموزان در سنین بلوغ و ارائه مشاوره و آموزش‌های دینی و اخلاقی متناسب با آن‌ها رادارند. (راهکار۱۶/۳)
	فرا دانش	خلاقیت و نوآوری، حل مسأله و تفکر انتقادی، ارتباطات و همکاری	" تحقیقی می‌دهند که دانش‌آموز باید به تفکر بپردازد ، نه اینکه از طریق اینترنت انجام دهد"(۱۰) تعامل با دیگران را در کلاس به دانش‌آموز یاد می‌دهند"(۷) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰). استقرار نظام خلاقیت و نوآوری در راستای تربیت جامعه و بالندگی معنوی و اخلاقی و حمایت مادی و معنوی از مدیران ، مربیان و دانش آموزان خلاق و نوآور و کارآفرین (راهکار۱۸/۵).

توان معلم: توانایی معلم کلید توسعه و پیشرفت سازمان آموزش‌وپرورش است. معلم امروزی باید از توانمندی چند سویه استفاده کند. فصل‌های پنجم سند تحول(اهداف کلان) و ششم سند با عنوان راهبردهای کلان؛ بند ۳ مبتنی بر اهداف کلان" ۱،۲،۳،۴،۵،۶" ابتنای فرآیند طراحی، تدوین و اجرای اسناد تحولی نظام‌ها شامل برنامه درسی، تربیت‌معلم و ...؛ بند ۶ مبتنی بر اهداف کلان" ۱،۲،۴،۸"، گسترش فرهنگ پژوهش و ارزشیابی؛ بند ۷، مبتنی بر اهداف کلان " ۵، ۱،۲،۳ و ۷" بهره‌مندی هوشیارانه از فناوری آوری نوین...، بند ۱۱ مبتنی بر اهداف کلان"۲،۴، ۱و ۵"، ارتقای معرفت و بصیرت دینی کانون توجه این تأکیدات بر توانمندسازی معلمان به‌منظور کیفیت‌بخشی در نظام آموزشی عنوان‌شده است.

توانایی تسلط بر محتوای برنامه درسی و آموزشی
توانمندی در خود یادگیری و خودارزیابی و یادگیری مادام‌العمر
توانایی گفتاری و کلامی برای انتقال مفاهیم به دانش‌آموزان
توانایی بهره‌گیری از منابع مختلف به‌منظور شناخت تحولات جدید در موضوعات مربوط به تدریس
توانایی تبادل و مشارکت بین‌المللی در زمینه آموزش‌وپرورش و اطلاع از آخرین تحولات آموزش‌وپرورش
توانایی ارتباط دادن آموزش به موقعیت‌های واقعی دانش‌آموزان و تشویق آن‌ها به یادگیری مستقل
توانایی به‌کارگیری مثال‌ها و استعاره‌ها به‌منظور روشن‌سازی ایده‌های جدید
توانایی برقراری ارتباط با دانش‌آموزان با به‌کارگیری شوخی، لطیفه و رفتار طنز
توانایی نظارت بر پیشرفت دانش‌آموزان، ارزیابی دائم پیشرفت آن‌ها، هدایت آن‌ها و تعامل با والدین آن‌ها
توانایی حل مسائل انضباطی در یک فرآیند مذاکره و تعاملات گروهی با دانش‌آموزان
توانایی حفظ انگیزه شغلی بالا، رضایت شغلی و ایجاد نشاط و شادمانی در کلاس درس

جدول ۳: توان معلم

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	مرجع و نمونه مصاحبه
	گفتاری و کلامی	سخنور بودن، تسلط به زبان و یا بیش از یک‌زبان، شیوایی بیان، استفاده از مثال‌ها و استعاره‌ها، به‌کارگیری شوخی، لطیفه و رفتار طنز، تحلیل‌گر بودن	مصاحبه‌شوندگان، ۱-۲-۳-۴-۵- ۸ تا ۱۱ نمونه مصاحبه "ارتباط گفتاری و کلامی خود را از طریق به‌کارگیری شوخی، لطیفه و رفتار طنز با دانش‌آموزان مستحکم می‌کنند"(۲) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) توانمندسازی معلمان در راستای تقویت مهارت روخوانی و روان‌خوانی در دوره ابتدایی (راهکار،۱/۳). آموزش زبان خارجی در چارچوب بخش انتخابی (نیمه تجویزی (راهکار،۱/۵).
	برنامه‌ریزی	استفاده مؤثر و درست از زمان تدریس، طرح درس	" کلاس را به حال خود رها نمی‌کنند و از حداکثر زمان کلاس برای تدریس استفاده می‌کنند"(۸)

توان		داشتن، ورود و خروج به‌موقع به کلاس ، رسیدگی به تکالیف، نظارت مداوم بر دانش آموزان، اجرا و کنترل مناسب تدریس، یادگیری و خودارزیابی	" بدون طرح درس وارد کلاس نمی‌شوند"(۱۲) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) استقرار سازوکارهای ارتقای توانمندی‌های معلمان برای مشارکت آنان در برنامه‌ریزی درسی در مدرسه، به‌ویژه سازوکارهایی که به تقویت هویت حرفه‌ای آنان می‌انجامد (۱۱/۶).
	ارتباطی	حل و رفع، ارائه اطلاعات به خانواده‌ها، مشارکت با همکاران در رشد دانش آموزان، تعاملات کلامی با دانش‌آموزان، مدیریت و همکاران، ایجاد ارتباط و مشارکت ملی و بین‌المللی در زمینه آموزش‌وپرورش.	" سعی می‌کنند نقش معلم مشاور را در کلاس داشته باشند"(۱۱) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰). ارائه خدمات مشاوره‌ای، تربیتی در کلیه سطوح تحصیلی برای افزایش سلامت جسمی و روحی دانش‌آموزان (راهکار۳/۷).
	مدیریت و کنترل کلاس	درمان بدرفتاری‌ها و اختلالات محیط آموزشی، ایجاد انگیزه و نشاط، مشارکت دادن فعال دانش-آموزان در مدیریت کلاس، استفاده از تجارب خود و دانش‌آموزان در کلاس ، شناسایی تک‌تک دانش-آموزان.	"به همه دانش‌آموزان توجه دارند و ضعیف و قوی برای آن‌ها فرقی ندارد" (۱) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) ارتقای نظام تربیت حرفه‌ای معلمان با تأکید بر حفظ تعامل مستمر دانشجو معلمان با مدارس و نهادهای علمی و پژوهش و فراهم آوردن امکان کسب تجربیات واقعی از کلاس و محیط‌های آموزشی (۱۱/۲).

بینش معلم: بینش عبارت است از تصویر ذهنی انسان از دنیا و پیرامون آن است. بینش درواقع بخش اصلی هویت انسان است و مرکز و محور روانشناسی اجتماعی است که بر رفتار، پردازش اطلاعات و رویارویی اجتماعی تأثیر گذاشته و بخشی از خودانگاره فرد را تشکیل می‌دهد (بونر[1]،۲۰۰۶،ص۸۹). طبق نظر اکثر صاحب‌نظران جامعه‌شناسی و تعلیم و تربیت، اصل این است که انسان نسبت به مسائلی که او را دررسیدن به اهدافش یاری می‌کند بینش موافق پیدا کند و نسبت به موانع و مشکلاتی که بین او و هدف‌هایش حائل

[1] - boner

می‌شوند ، بینش منفی در او پدید آید (فرگاس[1]،۲۰۱۴،ص۸۲). به اعتقاد ریچ (Rich, 1997, p26) نادیده گرفتن بینش معلمان باعث شده است که بسیاری از اصلاحات و تغییرات لازم و حیاتی در حیطه آموزش‌وپرورش با شکست روبرو شود.

ازجمله این بینش‌ها که در سند تحول به آن‌ها تأکید شده است :

برخورداری از نگرش غنی نسبت به تعلیم و تربیت و انگیزه قوی برای کار با دانش‌آموزان

علاقه‌مندی به مشارکت فعال در برنامه‌های آموزش‌وپرورش همچون عملیاتی نمودن سند تحول بنیادین و برنامه درس ملی

در نظر گرفتن فرهنگ‌های متفاوت و گروه‌های قومی دانش‌آموزان به‌منظور کمک به پیشرفت آن‌ها

عشق و علاقه به شغل معلمی و لذت بردن از تدریس و اعتقاد بر این باور که معلمان در بهبود زندگی انسان‌ها نقشی بزرگ دارند

تلاش برای پاسداشت ارزش‌های انقلاب اسلامی و ترویج آن در بین دانش‌آموزان

توجه به ابعاد حیات طیبه به‌طور متوازن، رشد در همه ابعاد، و تلاش برای دست یافتن به حیات طیبه از طریق احیای فطرت الهی دانش‌آموزان

نگاه به طبیعت به‌منزله مخلوقات خداوند و امانت الهی، کتاب معرفت و آشنایی دانش‌آموزان با طبیعت، حفظ و الهام از آن.

احترام به مظاهر ملی (پرچم، سرود ملی، زبان فارسی و جشن‌های ملی).

وطن‌دوستی، ایثارگری، فداکاری و شهادت‌طلبی در جهت حفظ ارزش‌های الهی و کیان جمهوری اسلامی

معلم خوب باید احساسی مثل یک کودک داشته باشد، مثل یک کودک فکر و عمل کند، در فکر کردن و واکنش دادن بزرگسال باشد؛ اما به خاطر داشته باشد که او نیز یک کودک بوده و زمان آن است که آن دوران بچگی را احیا کند. او می‌داند که نقش معلم خوب محدود به رشد شناختی دانش‌آموزان نمی‌شود بلکه متحول کننده وجود درونی آن‌ها هم است(دی، آندریا، ۲۰۰۵ ص ۱۱۳)[2].

---

[1] -fergas

[2] -D' Andrea et al.

جدول۴: بینش معلم خوب

کد انتخابی	کد محوری	کدباز	مرجع و نمونه مصاحبه
	بینش ارزشی	برخورداری از نگرش غنی به تعلیم و تربیت، پاسداشت ارزش‌های انقلاب اسلامی، حمایت از آموزش رایگان و دانش‌آموزان بی‌بضاعت، حفظ و الهام از طبیعت، احترام به مظاهر ملی (پرچم، سرود، زبان و جشن‌های ملی)، تقویت انس با قرآن، توسعه فرهنگ نماز.	مصاحبه‌شوندگان۱- ۴-۶-۷-۸ تا ۱۲ نمونه مصاحبه " صرفاً برای حقوق تدریس نمی‌کنند بلکه به معلمی و تعلیم و تربیت عشق می‌ورزند"(۱۲). سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) اصلاح، ارتقاء و تغییر نگرش به آموزش‌وپرورش به‌عنوان سازمان فراگیر و نیروی اثرگذار در خدمت اهداف رشد و تعالی کشور (۸/۱).
	بینش اخلاقی	پای بندی به اخلاق حرفه‌ای، درک احساس مسئولیت، احترام به والدین و بزرگ‌ترها، احترام به معلمان، ، وفای به عهد در آموزش، ایمان به خدا و آخرت، تقویت هویت اسلامی دانش-آموزان	" گفتار و رفتارشان یکی است. به آنچه می‌گویند عمل می‌کنند"(۱) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) تکوین اخلاق خود و دستیابی به مرتبه‌ای از حیات طیبه و رعایت احکام و موازین اخلاقی و مناسک دین، ترویج و تعمیق فرهنگ حیاء و عفاف و حجاب (فصل ۶).
بینش	بینش اجتماعی	گسترش فرهنگ گفتگو، تلاش در جهت آشنایی دانش‌آموزان در حل مشکلات جهانی از قبیل روابط ظالمانه، فقر، بیماری و تبعیض از طریق آموزش، مشارکت دادن دانش‌آموزان در بحث‌های اجتماعی، مستحکم نمودن نهاد خانواده، تقویت وحدت اقوام و مذاهب مختلف،	" به زبان، قوم و مذهب همه دانش‌آموزان در کلاس احترام می‌گذارند و اجازه نمی‌دهند به قوم و زبان دانش‌آموزی بی‌احترامی شود. (۵). سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) بسترسازی برای حضور فعال دانش‌آموزان در تشکل‌های رسمی و قانونی از قبیل بسیج ، کانون‌های علمی و انجمن اسلامی دانش‌آموزان. (راهکار۸/۳)

	بینش علمی	علاقه‌مندی به پژوهش، ارائه مطلب به‌روز و نو در کلاس، ایجاد تنوع در تدریس، ، ترغیب دانش‌آموزان به شرکت در جشنواره‌ها، آزمون‌های علمی همچون پرلز، تیمز، آگاهی دادن به دانش‌آموزان در مورد مفاخر علمی، ملی و میراث فرهنگی کشور	" دانش‌آموزان خود را به مطالعه و پژوهش و شرکت در مجامع علمی تشویق می‌کنند"(۸) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰). توسعه زمینه پژوهشگری و افزایش توانمندی‌های حرفه‌ای و ایجاد فرصت-های بازآموزی مستمر علمی و تحقیقاتی و مطالعاتی و برگزاری جشنواره‌های الگوی تدریس برتر. (راهکار۱۱/۷).
	بینش اقتصادی	توجه به ارزش و منزلت عدالت-محوری، ترویج روحیه کارآفرینی، ، قناعت و انضباط مالی، بهینه‌سازی نظام پرداخت‌ها مبتنی بر شایستگی، مصرف بهینه و دوری از اسراف و تبذیر ، کسب حداقل یک مهارت مفید برای تأمین معاش حلال،	" با ارزشیابی عادلانه خود ، مفهوم عدالت و تأثیر آن در رشد اقتصادی جامعه را برای دانش‌آموزان خود تفهیم می‌کنند"(۷) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰). دارای حداقل یک مهارت مفید برای تأمین معاش حلال و توانایی تأمین زندگی خود و خانواده (فصل ششم). توانمندسازی دانش‌آموزان مناطق محروم، روستاها، حاشیه شهرها و عشایر. (۵/۳)
	بینش سیاسی	ارتقای جایگاه سیاسی ایران ، همدردی با کشورهای مظلوم ، مقابله با جنگ نرم، تهاجم فرهنگی، تغییر باورها، ترویج اباحه‌گری، زنده نگه‌داشتن خاطرات شهدا و جنگ تحمیلی، توسعه هویت ایران اسلامی، توسعه فرهنگ استقامت، حمایت از حاکمیت ملی	" ارزش مفاهیمی چون امنیت ملی، هویت ملی ، تهاجم فرهنگی، حقوق بشر را در کلاس توضیح می‌دهند"(۱۰) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰). مشارکت فعال در تعاملات بین‌المللی با اولویت جهان اسلام و انعکاس نظریات و تجربیات موفق داخلی در محافل و مراکز علمی و جهانی. (۱۱/۱۱)
		توجه به پیشینه تاریخی تمدنی، تعامل با دیگر فرهنگ‌ها، به چالش کشاندن برتری تفکر، تمدن و محصولات	" نقش فرهنگ و تعامل با دیگر فرهنگ‌ها را برای دانش آموزان خود تفهیم می‌کنند"(۴) سند تحول بنیادین(۱۳۹۰)

	بینش فرهنگی	فرهنگ غربی، ارزش‌گذاری به حجاب و عفاف، ساده زیستی و پرهیز از تجمل‌گرایی افراطی، ارتقای فرهنگ دانش آموزان	رصد کردن تحولات نظام آموزش‌وپرورش و تربیت‌معلم و تحولات علمی در حوزه علوم تربیتی در سطح منطقه، جهان اسلام (۱۱/۹).

گزینش معلم: معلم خوب مطالب ماده درسی مورد تدریس خود را گزینش می‌کند و هر کلمه و یا عبارت و بحثی را در کلاس درس مطرح نمی‌کند، بلکه قبل از ورود به کلاس مطالب را چینش و گزینش می‌کند تا اشتیاق دانش‌آموزان را برای یادگیری بیشتر کند. معلمان خوب به لایه‌های معنایی کلمات دقت می‌کنند. برای مثال یک معلم خوب تفاوت بین پیامد و تنبیه را می‌داند و به همین خاطر تا جائی که امکان دارد سعی می‌کند تا از تنبیه اجتناب نماید.

جدول ۵: تفاوت بین پیامد و تنبیه

تنبیه	پیامد
*بعد از وقوع رفتار یا حادثه اعمال می‌شود. * شدید است. * معمولاً با نوع خطا ارتباطی ندارد. *توسط معلم اعمال می‌شود. * باخشم و عصبانیت اعمال می‌شود. * به کینه و مقابله جویی و لجاجت و مقاومت ختم می‌شود.	* فرد قبل از وقوع رفتار از آن آگاهی دارد. * منصفانه و منطقی است. * بهترین نوع آن زمانی است که پیامد طبیعی باشد یا مرتبط با خطا باشد. * با کمک و همفکری خود دانش‌آموز طراحی می‌شود. * بدون ابراز هیجان خاصی، در آرامش اعمال می‌شود. * به تبعیت از قانون و مقررات منجر می‌شود.

جدول۶: معلمان خوب و جایگزین‌های ممکن برای تنبیه رفتار دانش‌آموز

رفتار	تنبیه	پیامد
دیر به کلاس مدرسه آمدن	دانش‌آموز به دفتر مدیر/ معاون فرستاده می‌شود.	دانش‌آموز درس و یا فعالیتی را که در جریان است ، از دست می‌دهد و باید خودش آن بخش را با کمک جزوه‌های دیگران یا جزوه معلم در زمان آزاد خودش یاد بگیرد.

دانش‌آموز به‌طور مرتب نظم کلاس را به هم می‌ریزد.	دانش‌آموز در زنگ تفریح باید در کلاس بماند و صدبار بنویسد: " من دیگر نظم کلاس را به هم نمی‌ریزم."	از دانش‌آموز خواسته می‌شود که بیرون از دایره کلاس(در صندلی جداگانه) بنشیند تا زمانی که بخواهد قواعد کلاس را رعایت کند. آنگاه به درخواست خودش، معلم اگر صلاح‌دید او را در جمع کلاس می‌پذیرد.
دانش‌آموزی، بیشتر اوقات مداد یا خودکارش را در منزل جا می‌گذارد.	به دفتر فرستاده می‌شود با یادداشتی مبنی بر این‌که دانش‌آموز بی‌نظمی است و باعث عقب افتادن کلاس می‌شود.	دانش‌آموز یک‌چیز باارزش خود مثل لباس ورزشی، ساعت ، کیف یا... را نزد معلم می‌گذارد و از معلم یک مداد یا خودکار به امانت می‌گیرد.

(صاحبی۶۵،۶۴،۱۳۹۶)

او قلم و بیان خود را با کسب آگاهی از دستور زبان و مطالعه نثرهای فاخر و نظم‌های زیبا می‌آراید، زیرا قلم و بیان صحیح و زیبای او در تدریس‌اش تأثیر مثبت خواهد داشت. برای مثال به‌جای واژه" کور" از واژه " نابینا و" روشندل" استفاده می‌کند.

معلم خوب برای تفهیم مطالب خود از مثال‌های خوب استفاده می‌کند: معلم خوب پیش از تدریس، مفهوم را انتخاب، مطالب را گزینش و در نمونه‌های مثبت و منفی سازمان‌دهی می‌کند و مثال‌هایی خوب می‌آورد معلمان خوب همانند زنبورعسل‌اند که شیره گل‌ها را از خارج می‌مکند و از آن عسل می‌سازند و به کام دانش‌آموزانشان می‌ریزند. مطالب درسی از ساده به مشکل انتخاب می‌شوند تا دانش‌آموزان دچار مشکل فهم درس نشوند.

معلم خوب استعداد دانش آموزان خود را شناسایی می‌کند و با هر یک از دانش آموزان ، درخور مقام و پایه علمی و برحسب اقتضای فهم و استعداد آن‌ها سخن می‌گوید. با دانش-آموزانی که دارای نیروی تشخیص قوی می‌باشند، به‌طور فشرده سخن می‌گوید و برای دانش‌آموزانی که گرفتار رکود و توقف ذهنی هستند مطالب را با بسط و تفصیل بیشتری توضیح می‌دهد و برای دانش‌آموزانی که جز با تکرار مسأله و توضیح درباره آن نمی‌توانند مطالب را درک کنند، سخن و بیان خویش را تکرار می‌کنند.

ارائه مطالب درسی باید با توجه به زمینه قبلی دانش‌آموزان گزینش و ارائه گردد.

فعالیت‌هایی را برای دانش‌آموزان در نظر می‌گیرد تا مطالب تدریس شده را خوب یاد بگیرند.

معلم خوب «درس» می‌دهد اما در گزینش مطالب مورد تدریس خود «ترس»، تولید نمی‌کند.

او نکات مهم را انتخاب می‌کند و آن‌ها را تکرار می‌نماید چون معتقد است که وقتی بار اول مطلبی گفته می‌شود، فقط شنیده می‌شود، بار دوم شناخته می‌شود و بار سوم آموخته می‌شود.

جدول ۷: گزینش معلم

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	مرجع و نمونه مصاحبه
گزینش	**مطالب درسی**	توجه به زمینه دانش قبلی دانش‌آموزان،گنجاندن مطالب ساده به جای مطالب پیچیده و مبهم، توجه به فهم و استعداد دانش‌آموزان	۳-۵-۶-۷-۹-۱۲ " مطالبی را گزینش کند که در فهم و درک دانش آموزانش باشد و سعی می‌کند مطالب را از ساده به سخت تدریس کند"(۶) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) متناسب‌سازی حجم و محتوای کتب و ساعات و روزهای آموزشی با توانمندی‌ها و ویژگی‌های دانش‌آموزان. (راهکار ۱/۱). حاکمیت برنامه‌محوری به جای کتاب محوری و تولید بسته آموزشی در برنامه‌های درسی(راهکار۲۱/۹)
	واژگان مورد استعمال	توجه به دستور زبان فاخر و نظم و نثرهای زیبا و پسندیده، توجه به لایه‌های معنایی مانند" کور، نابینا و روشندل" انتخاب مثال‌های خوب به‌جای مثال‌های ناهنجار، استفاده از کلمات تشویق آمیز به‌جای واژه-های تهدیدآمیز"	" با انتخاب واژگان دلنشین، مطالب را طوری به دانش‌آموزان منتقل می‌کند که هضم‌شان برای آن‌ها راحت باشد"(۵). " از کلماتی که بار معنایی منفی دارند و یا شخصیت دانش‌آموز را خرد می‌کنند، استفاده نمی‌کند"(۳) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰). تقویت گرایش به زبان و ادبیات فارسی به-عنوان زبان مشترک(بیانیه ارزش‌ها).

آرامش معلم: معلم خوب اگر بهترین ویژگی‌های معلمی را داشته باشد اما در کلاس و خارج از کلاس درس خصوصا در برخورد با دانش‌آموزان خود آرامش از خود نشان ندهد و به‌طور کلی آرامش درونی نداشته باشد نمی‌تواند در تعلیم و تربیت دانش‌آموزان خود موفق باشد چرا که داشتن آرامش پیش‌نیاز و پیش‌شرط همه ویژگی‌های یک معلم خوب به شمار می‌رود. در سند تحول معلم خوب :

از شغل خود در پیش دانش‌آموزانش گلایه نمی کند چون به اندیشه و تفکر بیشتر بها می‌دهد و خشنودی و رضایت خاطر از شغل خود دارد.

بی‌ادعا و متواضع است همچون سقراط که داناترین مردم بود ولی می‌گفت که هیچ نمی‌داند و می‌کوشد به دانش و دانایی برسد.

در برخورد با دانش‌آموزان خود روش تکلیف به قدر وسع را در نظر می‌گیرد. او می داند که هر دانش‌آموزی مقدار معینی از توانایی هم از حیث فهم و هم از حیث عمل دارد و چیزی را به او می‌گوید و از او می خواهد که در طاقت علمی او باشد.

صبور است و می‌داند که استعداد برخی از دانش‌آموزان در شرایط مخصوصی بروز و نمو می‌کند. او روانشناس زبردستی است که این استعدادها را تشخیص می‌دهد.

به " وقت انتظار" اهمیت می‌دهد تا دانش‌آموزانش آمادگی بیشتری را برای مستدل کردن پاسخ هایشان پیدا کنند.

اجازه نمی‌دهد که کثرت دانش‌آموزان، حقوق غیر مکفی، وظایف فوق برنامه، مسئولیت خانواده و فشارهای اداری و اجتماعی او را افسرده و بی‌رمق نماید چرا که معتقد است معلم نقش مفتاح مشکلات را دارد و هیچ کس به اندازه یک معلم خوب برای آفریدن یک محیط مساعد و دلپذیر صلاحیت ندارد.

در فوق برنامه‌های دانش‌آموزان خود شرکت می کند تا رابطه خود را با دانش‌آموزانش بیشتر و بهتر کند.

ادب و نزاکت خود را در برخورد با دانش آموزان خود رعایت می‌کند. در مقابل اشتباه دانش‌آموزان به آنها توهین نمی‌کند.

جدول ۸: آرامش معلم

کد انتخابی	کد محوری	کد باز	مرجع
آرامش	فکری	اجتناب از تحمیل افکار سنگین به دانش‌آموزان، بها دادن به تفکر و اندیشه، در نظر گرفتن روش تکلیف به قدر وسع ، رضایت داشتن از تفکر و عملکرد خود، مطالعه کتاب‌های تقویت کننده فکری، تکرار نکات مثبت در ذهن.	مصاحبه شوندگان۱ تا ۸ - ۱۱-۱۲و نمونه مصاحبه " تا از یادگیری دانش‌آموزان مطمئن نشود مطالب جدید را تدریس نمی-کند"(۴) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) تولید و به‌کارگیری محتوای الکترونیکی متناسب با نیاز دانش‌آموزان(۱۷/۲).

	درونی	بی ادعا و متواضع بودن، درس گرفتن از اشتباهات خود، روانشناس بودن، دور کردن استرس شغلی، گلایه نکردن از شغل خود در پیش دانش-آموزان، شرکت در برنامه‌های فوق برنامه دانش‌آموزان، توجه یکسان به دانش‌آموزان قوی و ضعیف.	" معتقد است که تدریس امری دوسویه است که معلم هم یاد می‌دهد و هم یاد می‌گیرد"(۲) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰) برای شکوفایی فطرت و استعدادها و شکل گیری هویت یکپارچه اسلامی – انقلابی دانش‌آموزان تلاش می‌کند(فصل سوم).
	برونی	گشاده رو بودن، متبسم و خنده رو بودن، خوش برخورد بودن، در دسترس بودن ، سالم و پرجنب و جوش بودن، دستگیر، حلال مشکلات و حامی بودن، تعامل‌گر و اجتماعی بودن ، مرتب و منظم بودن.	" همیشه در دسترس است و با بردباری به حرف‌های دانش‌آموزان گوش می‌دهد و به سئوالات آن‌ها پاسخ می‌گوید"(۸) سند تحول بنیادین (۱۳۹۰). دارای سلامت جسمانی، نشاط و تقویت اراده است (بیانیه ارزش‌ها) و توجه کافی به شرایط روحی و ارائه مشاوره به دانش-آموزان را دارد (راهکار۱۶/۳).

سئوال سوم: ۳) بر اساس شاخص‌ها، مولفه‌ها و ابعاد شناسایی شده، الگوی معلم خوب در سند تحول چگونه است؟

پس از بررسی و مطالعه سند تحول بنیادین و مصاحبه با ۱۲ نفر از اساتید و متخصصان سند تحول و مرور پیشینه تحقیق، کتاب‌ها و مقالات نوشته شده در این مورد، مقوله‌های اصلی و فرعی مربوط به طراحی الگوی معلم خوب با تکیه بر سند تحول بنیادین احصاء و الگوی معلم خوب به شرح ذیل تدوین شد.

شکل ۳) الگوی معلم خوب در سند تحول

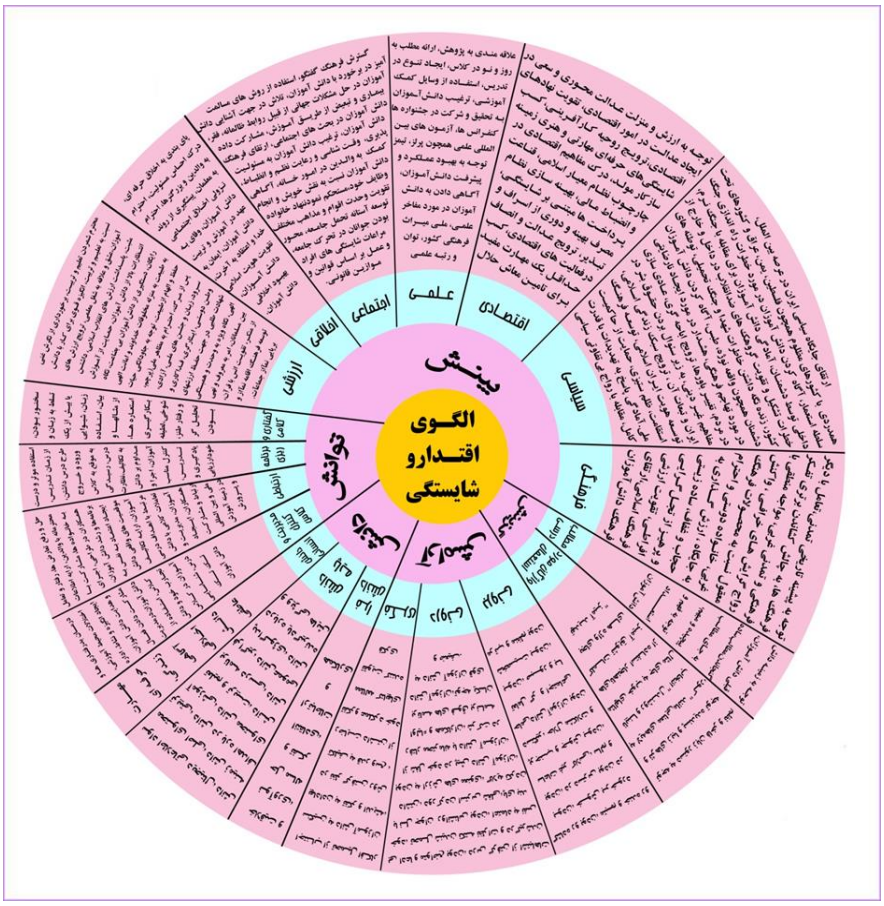

۵– بحث ، نتیجه‌گیری و پیشنهاد ها

۵–۱– بحث ، نتیجه‌گیری

این پژوهش، طراحی الگوی معلم خوب با تکیه بر سند تحول بنیادین را در کانون مطالعه خود قرار داد. برای این منظور، با روش پژوهش کیفی تحلیل محتوا و مصاحبه نیمه ساختاریافته با دوازده نفر از اساتید دانشگاه و با مطالعه نظرات متخصصان، داده‌ها تا رسیدن به اشباع نظری جمع‌آوری شدند. برای دست یابی به اهداف و پاسخ‌گویی به سئوالات پژوهش، ضمن بررسی سند تحول بنیادین، مبانی نظری و پیشینه تحقیق، مدل‌های مرتبط با الگوی معلم خوب با تأکید بر سند تحول بنیادین و مطالعه نظام‌های آموزشی مطرح

جهان، چارچوب بومی شده‌ای متشکل از ۵ بعد، ۱۹ مولفه و ۱۶۱ شاخص به‌دست آمد. ابعاد طراحی الگوی معلم خوب با تکیه بر سند تحول بنیادین مشتمل بر پنج مولفه: ۱) دانش ۲) توان ۳) بینش ۴) گزینش ۵) آرامش بودند.

الگوی ارائه شده در این پژوهش رویکردی چند سونگر با دیدگاه بومی، برآمده از نتایج مصاحبه با متخصصان آموزشی و تلفیق آن با نظرات بیان شده در سند تحول در مورد معلم خوب با توجه به ارزش‌های اسلامی می باشد که می‌تواند الگوی مطرحی در میان الگوهای موجود باشد و از جامعیت و قابلیت لازم برخوردار گردد.

در این پژوهش، اولین بعد در طراحی الگوی معلم خوب با تکیه بر سند تحول بنیادین، بعد دانش بود. مواردی مانند دانش پایه، دانش انسانی و فرا دانش مورد تاکید مصاحبه شوندگان بود. این پژوهش با دیدگاه (تامی، ۲۰۱۰)،(چو و همکاران، ۲۰۱۷) ,(فالکنر و همکاران ۲۰۱۶)، (بالکر ۲۰۱۶)،(کرلوئیک، ۲۰۱۳)[1] همسویی دارد و با یافته‌های پژوهشی(شائو ۲۰۱۵)[2]در بخش سواد دیجیتالی مطابقت دارد. هم‌چنین، موید یافته‌های پژوهشی ملایی-نژاد و ذکاوتی (۱۳۸۷) در نظام‌های تربیت معلم کشورهای انگلستان، فرانسه، ژاپن، مالزی و ایران مبتنی بر تلفیق فاوا در برنامه درسی تربیت معلم نیز همسویی دارد. هم‌چنین با مطالعات کیانی و عسگری متین (۱۳۹۷) مبتنی بر توسعه حرفه‌ای در الگوی معیار صلاحیت حرفه‌ای معلمان، محمدی (۱۳۹۵)، باقری کراچی و همکاران (۱۳۹۱)، در راستای خلاقیت و کارآفرینی و با دانش فنی و مهارت‌های آموزشی و پرورشی (آلدیلا ۲۰۱۶)[3]هم‌سویی دارد. هم‌چنین موید مطالعات (ورهاتنولو ۲۰۱۸)،[4] (گیوروا و همکاران، ۲۰۱۷)،[5] مبنی بر کارآفرینی و تفکر انتقادی است و با یافته‌های مطالعاتی خروشی و همکاران (۱۳۹۶) مبنی بر شایستگی‌های مورد انتظار در بعد دانش موضوعی و تربیتی دانشجو معلمان در برنامه درسی در دانشگاه فرهنگیان و با یافته‌های (باتس ۲۰۱۵)[6]مبتنی بر مهارت‌های تفکر و(هونگ و همکاران ۲۰۰۸)[7]در توانایی حرفه‌ای و مدیریتی همسویی دارد.

دومین بعد مطرح شده بعد توان معلم بود. مؤلفه‌هایی همچون توان گفتاری و کلامی، برنامه‌ریزی، توان ارتباطی، مدیریت و کنترل کلاس مد نظر اکثر مصاحبه شوندگان بود.

---

1 - Tomei,2010- Chu et al 2017- Faulkner et al., 2016- Balker, 2016- Kereluik, et al., 2013
2 - Shaw, 2015
3 - Aldila, 2016
4 - Wrahatnolo, 2018
5 - Gyurova et al., 2017
6 - Bates,2015
7 -hong et al 2008

توانمند سازی به‌عنوان یک فرآیند، انگیزه درونی معلمان خوب را تقویت و موجب می شود تا بهترین کارآیی را کسب کنند. (توماس ۲۰۱۷)[1] در این زمینه (هلسبی و همکاران ۱۹۹۷)[2]و (پریستلی ۲۰۰۵)[3]بیان می‌کنند که بدون وجود معلمان توانمند و با کیفیت در کلاس درس، امکان موفقیت هیچ‌کدام از برنامه‌های نظام آموزشی وجود ندارد. نقش معلمان توانمند تا بدانجا مهم و حیاتی است که می‌توان معلم توانمند را در نقش سکان‌دار اصلی نظام آموزشی تصور نمود. (صالحی و همکاران،۱۳۹۴). توانمندی مفهومی چند وجهی دارد. توانایی عملکرد قابل قبول (راسول[4]و گریبر ترجمه طاهری،۲۰۱۰)، استعداد یابی (علیزاده و خان آبادی،۱۳۹۶)، مشاوره با همکاران (زهرا کار و کهلویی،۱۳۹۵)، توانایی انتقاد از مسئولان (معدن دار و سرکارآرانی، ۱۳۹۶)، تشخیص تغییر رفتاری و عاطفی دانش‌آموزان (شریفی و همکاران،۱۳۹۴)، توانایی مدیریت رفتار کلامی (راجرز ۲۰۱۵)[5]توانایی حرفه‌ای معلم (بامبنگ ۲۰۱۴)[6]توانایی فردی (آلتان و همکاران)[7] کارآفرینی (دادار،۱۳۹۷)، مهارت‌های فنی و حرفه‌ای (نیلی و ناصری،۱۳۹۷)،ارتباط بین نظر و عمل (اکبری و همکاران،۱۳۹۳)، توانایی فرهنگی (ملیدا مودیان ۲۰۱۴)[8] استفاده از روش‌های خلاق (میلوارد ۲۰۱۸)[9] توانایی ارتقای همه‌جانبه دانش‌آموزان و معلمان (رستمی،۱۳۹۷)، راهنمایی و مشاوره عثمان[10]توانایی کاهش چالش‌های رفتاری (یوسف زاده،۱۳۹۵ ، کاکابرایی و صیدی،۱۳۹۶مدیریت کلاس (لئو و همکاران ۲۰۱۶)[11]توانایی علمی و تسلط معلم (شریف نیا، عبادی، و حکمت افشاری، ۱۳۹۱). با این قسمت از پژوهش هم‌خوانی دارند.

بینش، سومین بعد مطرح شده بود و عواملی همچون بینش ارزشی، بینش اخلاقی، بینش اجتماعی، بینش علمی، بینش اقتصادی، بینش سیاسی و بینش فرهنگی مورد تاکید مصاحبه‌شوندگان بود. (فریدمن ۱۹۷۰)[12]معتقد است که بینش‌ها نظامی پایدار و مشتمل

---

1 - Thomas, 2017
2 - Helsby et al. 1997
3 - Priestly, 2005
4 - rasol
5 - Rogers, 2015
6 - Bambang, 2014
7 - altan et al 2017
8 - Melida Modiane, 2014
9 - Millward, 2018
10 -Othman, 2016
11 -Liu et al., 2016
12 -Fridman, 1970

بر احساس – شناخت و متمایل به عمل هستند که عنصر شناختی آن را تفکر، باورها و معتقدات، اطلاعات و برداشت‌های فرد از رویدادها و اشیاء تشکیل می‌دهد. مطالب این بخش با تحقیقات ارزشیابی معلمان از طریق دانش‌آموزان(باکسس و همکاران ۲۰۱۵[1]، زکائی ۱۳۹۱)، ترویج گفتگو و مخالفت با جنگ (مارکوس ,۲۰۱۳ [2]، شمشیری،۱۳۹۳)، نگرش قدردانی و تشکر از همکاران و دانش‌آموزان (غفاری،۱۳۹۳)، انگیزه و علاقه به شغل معلمی(جنینگز و همکاران ۲۰۱۸، دنزلر و همکاران ۲۰۱۸، هارجانتو و همکاران ۲۰۱۸ ،)[3]، توجه به سلامت روان کودک (کاترین ۲۰۱۶)[4]، و کمک به روشنگری و کشف حقایق (کاکیا و معدن دار،۱۳۹۴)، الگوی شایستگی (اولا، ارشدی و همکاران،۱۳۹۸، آفتابی و همکاران، ۱۳۹۸)، بصیرت بالا و استفاده از مهارت‌های فردی (نهرینگ و همکاران ۲۰۱۹)[5] همگامی معلم و دانش‌آموز در عمل به دموکراسی در مدارس (جانز و همکاران ۲۰۲۰)[6] آموزش دموکراسی و تقویت بینش سیاسی دانش‌آموزان (هایم ۲۰۱۸)[7]همخوانی دارد.

بینش انسان، ابزاری است که از رهگذر عقل و خرد- همراه فطرت- به دست می آید و راه درست رشد و تکامل را می‌نمایاند و مراد از آن بصیرتی است که آدمی بر اثر تعامل به دست می‌آورد. این بصیرت که از گذر حواس ظاهری و کشف و شهود باطنی و عقل پدید می‌آید- انسان را برای یافتن پندار و کردار درست یاری می‌بخشد. امام علی (ع) می‌فرماید: " بصیر کسی است که بشنود و بیندیشد، و بنگرد و ببیند و عبرت بیاموزد و آنگاه راه‌های روشن را بپیماید و از لغزیدن به پرتگاه‌ها مصون ماند." دستاورد این‌گونه بینش، بازگشت به فطرت و بهره مندی از ایمان و محبت و امید به خدا و پرهیزگاری است. جایگاه این‌گونه بینش بسی والاست و حقیقت را مستقیم و بی‌واسطه به انسان باز می‌شناساند. (صدر،۱۳۶۰). چرا که این نوع بینش آگاهی عمیق و گسترده‌ای است که آدمی را با واقعیت مورد نظر کاملا پیوند می‌دهد (باقری،۱۳۸۷،ص۱۰۴). " قد جائکم بصائر من ربکم فمن ابصر فلنفسه و من عمی فعلیها..." به راستی بینش‌هایی از نزد پروردگار شما برایتان آمده است. پس هر که در پرتو آن بینا شود، به سود خود چنین کرده است و هر که کوری ورزد به زیان خود عمل نموده است (انعام: ۱۰۴).

---

1 -Bakx et al 2015
2 -Marquis 2013
3 -Jennings et al., 2018, Denzler et al., 2018, Harjanto et al., 2018
4 -Catrin,2016
5 -Nehring et al 2019
6 -Jones et al, 2020
7 -Higham et al, 2018

بعد چهارم بعد گزینش بود که مشتمل بر دو کد محوری گزینش مطالب درسی و واژگان مورد استعمال بود که مباحث این بخش با تحقیقات گزینش مثال‌های خوب (پاپورس ۲۰۱۴)[1] تشخیص تنبیه از پیامد (صاحبی،۱۳۹۶)، نگاه کاستی جویانه به دانش معلم (کدخدایی،۱۳۹۵) ، شایستگی معلمان (اولا و همکاران،۱۳۹۸، آفتابی و همکاران،۱۳۹۸)، گزینش در مطالعه کتاب (ملکی،۱۳۸۶)، کتاب‌های مصور به جای کتاب‌های بی تصویر (شکوهی ۱۳۷۶)، گزینش برنامه درسی (اوزمن و کراور ،۱۳۸۸)[2] همسویی دارد.

بعد پنجم بعد آرامش بود که آرامش فکری، آرامش درونی و آرامش برونی مورد توجه مصاحبه‌شوندگان با توجه به موارد مندرج در سند تحول بنیادین بود. به نظر اکثر آن‌ها همانطور که امواج خروشان و غلطان اقیانوس نمی‌تواند آرامش و ژرفای آن را بر هم زند و امنیت آن را پریشان سازد، شایسته است که دگرگونی‌های سطحی و موقت زندگی، آرامش درونی معلم خوب را که عمیقا به خداوند ایمان دارد، برهم نزند؛ چرا که او به عنوان یک انسان متدین واقعی، تسلیم دگرگونی نمی‌شود و توازن شخصیت خویش را حفظ می‌کند و همواره آماده مقابله با مسائل ناخوشایندی است که احتمالا روزگار برایش پیش می‌آورد. او به گفته پروردگار خویش که در قرآن کریم می‌فرماید:" و آرامش را بر کسانی که از ایمان بهره‌ای داشته باشند، نازل می‌فرماید" (توبه) ایمان کامل دارد. تحقیقات: رابطه مثبت با دانش آموزان (پریبیلوا ۲۰۱۳)[3] اجتناب از تحمیل تکالیف سنگین به دانش‌آموزان (آلدیلا ۲۰۱۶)[4] کمتر کردن احساس منفی دانش‌آموزان (صاحبی ،۱۳۹۷)، خودداری از اضافه-کاری (صاحبی،۱۳۹۶)، اعتماد به نفس معلم (دایکسی ۲۰۱۳)[5] توجه به درماندگی دانش-آموزان (صاحبی،۱۳۹۶) ، ویژگی‌های آرامش بخش معلم (سیمپسون ۲۰۱۳)[6] رضایت شغلی معلم (رستمی،۱۳۹۷)، گوش دادن با حوصله به دانش‌آموزان (یوسف زاده،۱۳۹۵)، بهبود مهارت‌های یادگیری و توسعه حرفه‌ای معلمان در جهت ایجاد اعتماد به نفس آن‌ها در کلاس درس و اصلا ح برداشت‌های غلط دانش‌آموزان (- کیم و همکاران ۲۰۱۹ ,کیان و همکاران، ۲۰۲۰,)[7] همسویی دارد.

---

1 - Popworth, 2004
2 - ozman & craver
3 - Pribylova, 2013
4 -Aldila, 2016
5 -Dixie, 2003
6 -Simpson et al., 2013
7 -Qian et al, 2020 . Kim et al, 201

از آنجائیکه الگوی معلم خوب در تعلیم و تربیت جامعه نقش دارد و این الگو باید بر اساس سند تحول بنیادین باشد، پرداختن به این موضوع از ضرورت‌های پژوهش در جامعه آموزش و پرورش امروزی است و می‌تواند منجر به ارتقاء آموزش‌وپرورش گردد.

معلمان از راه آشنایی با شاخص‌های این الگو می‌توانند به خودارزیابی بپردازند و به نقاط قوت و ضعف خود آگاهی یابند. این الگو می‌تواند باعث کاهش آشفتگی‌ها و سردرگمی‌ها در شیوه تربیت و تأمین منابع انسانی در دستگاه تعلیم و تربیت کشور گردد و عمل به آن موجب سرفرازی معلمان و آموزش‌وپرورش ایران شده و رسیدن به اهداف مندرج در سد تحول بنیادین را در پی‌داشته باشد که بهره‌مندی از آن موجب می‌شود که بخش عمده‌ای از نگرانی‌ها، پیرامون ملاحظات نظری، مبانی فرهنگی و دینی پاسخ داده شود. از طرفی نظام آموزشی ایران که در حال حاضر به تربیت معلمان مصرف کننده دانش مشغول است به معلمان تولید کننده دانش تغییر می‌یابد.

۵-۲-پیشنهادات ها

۵-۲-۱-پیشنهادات کاربردی (مبتنی بر یافته‌ها)

بعد دانش : برای دانش‌افزایی معلمان خصوصا دانش دیجیتالی که نیاز اساسی معلمان امروزی است سایت‌های مدارس به فناوری‌های پیشرفته و اینترنت پر سرعت مجهز گردد. کتابخانه‌ها و آزمایشگاه‌های مدارس مجهز باشند و هر مدرسه‌ای کتابدار و مسئول آزمایشگاه داشته باشد.

بعد توان معلم: در مصاحبه‌های تربیت معلم، استخدام معلمان هر منطقه از معلمان توانمندی که توانمندی‌های آن‌ها در حوزه‌های گفتاری و کلامی، برنامه‌ریزی، ارتباطی و مدیریت کلاس محرز شده‌است، استفاده شود و به شایسته‌سالاری اهمیت داده شود. از معلمان بومی که برای حمایت از دانش‌آموزان فارغ‌التحصیل یا در حال تحصیل خود به کارهای تولیدی می‌پردازند حمایت شود.

بعد بینش: از معلمانی که دارای بینش فراشناختی هستند به‌عنوان مدیر، سردبیر، عضو هیئت تحریریه ، داوران پژوهش‌های مدرسه، اداره، اقدام پژوهی‌ها، مجریان مراسم و محافل فرهنگی و عبادی، نماینده معلمان، مشاوران و افراد ذیصلاح در حل مسائل آموزشی مدرسه استفاده شود.

بعد گزینش: انتخاب معلمان نمونه منطقه‌ای از میان معلمانی که از نظر رفتاری، ارتباطی و علمی مورد تائید اکثریت دانش‌آموزان و همکاران مدرسه می‌باشند صورت گیرد.

بعد آرامش: انتخاب مدیران و معاونان مدارس، مدیریت و معاونت ادارات آموزش و پرورش ، مدرسان خانواده از میان معلمانی که دارای آرامش درونی و برونی می‌باشند و در ایجاد آرامش توانایی دارند، صورت گیرد

۵-۲-۲-پیشنهادات آتی (مبتنی بر محدودیت‌ها)

از نتایج تحقیقات انجام یافته در مورد الگوی معلمان خوب خصوصا در مراکز تربیت معلم و آموزش ضمن خدمت استفاده شود.

آموزش مهارت‌های شغلی برای توانمند سازی معلمان عملی گردد.

به دانش روانشناسی در مراکز تربیت معلم و دوره‌های ضمن خدمت معلمان اهمیت داده شود.

نتایج مطالعات تطبیقی برنامه درسی تربیت معلم کشورهای موفق در زمینه تقویت و توسعه شایستگی‌های معلمان مورد مطالعه قرار گیرد.

پیش بینی تهیه یک برنامه درسی مبتنی بر شایستگی‌های معلمان در راستای دست یابی به حیات طیبه صورت گیرد.

جذب معلمان مستعد و علاقه‌مند به حرفه معلمی با توجه به شاخص‌های مندرج در سند تحول بنیادین، ارزش‌های فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و شاخص‌های گزینش معلم در کشورهای موفق در این زمینه انجام گیرد.

ارتقاء سطح رفاه و رفع مشکلات معیشتی معلمان به‌عنوان اولین قدم در راه توسعه و ارتقاء حرفه‌ای معلمان و ایجاد نگرش تازه به حرفه‌ی معلمی و آموزش و پرورش در میان برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران سیاسی و اقتصادی جامعه در نظر گرفته شود.

استقرار نظام ارزشیابی مستمر و ارتقاء معلمان با ملاک‌های ارزشیابی عینی و دقیق منطبق با شرح وظایف، نوآوری‌ها و ابتکارات و کیفیت آموزش‌ها و نحوه تدریس معلمان انجام گیرد.

صدا و سیما توجه ویژه‌ای به ارتقای تعلیم و تربیت و نقش برجسته معلمان در پیشرفت و اعتلای همه جانبه کشور از طریق ارائه سریال های پر محتوا و تبلیغات مفید آموزشی داشته باشد.

۶- منابع

۱-۶- منابع فارسی

مقاله ها

۱. اسکندری، حسین (۱۳۹۳). **بررسی اقتدار و مرجعیت مربیان پرورشی به عنوان متولیان تربیت دینی**، نهمین همایش انجمن فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه کرمان،۶۷۱-۶۶۸.

۲. اکبری، مجید؛ معین تقوی، امیر؛ قنبری، حبیب اله؛ باقری، محمد؛ عطوفی، عاطفه (۱۳۹۳). **مقایسه دیدگاه اساتید و دانشجویان در باره خصوصیات یک معلم خوب در رشته دندانپزشکی**، مجله دانشکده دندانپزشکی مشهد، ۱۳۹۳، دوره ۳۸، شماره چهار.۲۹۰-۲۸۱.

۳. اولا، اسماعیل؛ ارشدی، نعمت الله؛ موسی پور، نعمت الله؛ یادگارزاده، غلامرضا (۱۳۹۸). **طراحی الگوی شایستگی معلمان شیمی دوره متوسطه دوم،** مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی، دوره ۹، شماره۲۷،۱۶۷-۱۲۹.

۴. آفتابی، پروین؛ عسگری، مجید علی؛ قادری، مصطفی.(۱۳۹۸). **طراحی الگوی دانش معلمان علوم تجربی متوسطه اول استان کردستان بر اساس نظریه داده بنیاد.** فصلنامه تدریس پژوهی، سال هفتم،۱۸۸ -۱۶۱..

۵. باقری، خسرو(۱۳۸۹).**الگوی مطلوب آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایرانّ ،** انتشارات مدرسه، گزارش مریم مرادی، رشد علوم اجتماعی، ۱۳۹۲، شماره۶۷ ، ۵۹-۵۶.

۶. باقری کراچی، امین؛ عباس پور، عباس؛ آقازاده، احمد.(۱۳۹۱) .**طراحی الگوی شایستگی های دانش آموختگان دانشگاه اسلامی برای خدمت محوری و تامین نیازهای جامعه.** نشریه مدیریت در دانشگاه اسلامی، (۳)، ۵۰۳-۵۲۰.

۷. جاویدان، لیلا؛ علی اسماعیلی، عبدالله؛ شجاعی، علی اصغر.(۱۳۹۷). **تدوین الگوی ویژگی ها و شایستگی های معلمی بر اساس اسناد بالادستی آموزش و پرورش،** پژوهش در نظام های آموزشی، ویژه نامه بهار ۱۳۹۷. ۱۱۳۶-۱۱۲۳.

۸. خروشی، پوران،؛ نصر، احمد رضا؛ میر شاه جعفری، سید ابراهیم؛ موسی پور، نعمت الله(۱۳۹۶). **بررسی رویکرد تربیت معلم شایسته بر اساس اسناد تحولی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران،** راهبرد فرهنگ ، شماره۳۷ ،۱۸۷-۱۶۳.

۹. دادار، نصرالله. (۱۳۹۷). **وظایف مدیران هنرستانها،** *رشد آموزش فنی و حرفه ای و کار و دانش، شماره ۳*، دوره سیزدهم، (۵۳-۴۴)

۱۰. ربانی، رسول؛ جعفری نژاد، مسعود؛ سبزی پور، حامد(۱۳۸۶). **بررسی و تحلیل نقش معلمان بر جامعه پذیری سیاسی دانش آموزان دوره متوسطه مطالعه ی موردی بخش پیربکران،** مجله دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان، سال نوزدهم، شماره۴، ۱۳۰-۹۵.

۱۱. شریف نیا، سید محمد؛ عبادی، عباس؛ حکمت افشار، متیرا(۱۳۹۲). **ویژگی استاد خوب از دیدگاه دانشجویان و اساتید پرستاری، یک مطالعه کیفی،** نسیم تندرستی، (۲)،۱۰ - ۱

۱۲. صالحی، کیوان؛ بازرگان، عباس؛ صادقی، ناهید؛ شکوهی یکتا، محسن(۱۳۹۴). **بازنمایی ادراکات و تجارب زیسته معلمان از آسیب های احتمالی ناشی از اجرای برنامه ارزشیابی توصیفی در مدارس ابتدایی،** فصلنامه مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی ، سال پنجم، شماره ۹، ۹۹-۵۹.

۱۳. عسگری متین، سجاد، کیانی، غلامرضا(۱۳۹۷). **الگوی معیار صلاحیت حرفه ای معلمی در تراز جمهوری اسلامی ایران،** فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۱۳۴،۳۰-۱۰.

۱۴. کدخدایی، محبوبه السادات (۱۳۹۵). **معلم دانشمند: نگاهی کاستی جویانه به دانش معلم** . فصلنامه تربیت معلم فکور، سال دوم، شماره ۲، ۵۰-۳۳.

۱۵. محمدی، شیرکوه؛ کمال خرازی، سیدعلی نقی؛ کاظمی فرد، محمد؛ پورکریمی، جواد (۱۳۹۵). **مدیریت آموزشی چند فرهنگی در مدارس ایران، فرا تحلیل کیفی**، مدیریت مدرسه، ۴(۲). ۷-۳۱.

۱۶. محمدی، غلامعلی؛ جباری، نگین؛ نیاز آذری، کیومرث (۱۳۹۸). **توانمندسازی حرفه ای معلمان در چشم انداز آینده و ارائه مدل**، نوآوری های آموزشی، شماره ۶۹، سال هیجدهم، ۷-۳۱.

۱۶. ملایی نژاد، اعظم؛ ذکاوتی، علی.(۱۳۸۷). **بررسی تطبیقی نظام برنامه درسی تربیت معلم در کشورهای انگلستان، ژاپن، فرانسه**، نوآوری های آموزشی، دوره ۷، شماره۲۶ ،۶۲-۳۵.

۱۷. مومنی، آزاده؛ خامسان، احمد؛ راستگو مقدم، میترا؛ طالب زاده شوشتری، لیلا.(۱۳۹۶). **شناسایی ویژگی ها و کنش های معلم حمایت کننده از دیدگاه دانش آموزان**: پژوهش های تربیتی، شماره ۳۵، ۷۱-۵۲.

۱۸. نیلی، جمال، ناصری، خلیل.(۱۳۹۷). **آموزش دوگانه فنی و حرفه ای در چهار کشور جهان**. مجله فنی و حرفه ای کار و دانش، دوره سیزدهم، شماره ۳، ۴۳-۴۰.

کتاب ها

۱. قرآن کریم

۲. اوزمن، هوارد، کراور، سموئل، ام(۱۳۷۹). **مبانی فلسفی تعلیم و تربیت**، ترجمه ی گروه علوم تربیتی، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۳. باقری، خسرو (۱۳۸۹). **نگاهی دوباره به تربیت اسلامی**. تهران: انتشارات مدرسه.

۴. **برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران**(۱۳۹۱). سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزش ، وزارت آموزش و پرورش

۵. بلیک مور، ساراجین، فریث، یوتا (۲۰۰۵). **مغر یادگیرنده : درس هایی برای آموزش و پرورش**. ترجمه سید کمال خرزای. (۱۳۹۴). تهران: سمت

بونر، جرد، وانک، میکائیل(۲۰۰۵) . **نگرش و تغییر آن ها**: ترجمه ی علی مهداد(۱۳۸۴)، انتشارات جنگل.. ۶

۷. پاپ ورث، مایکل. (۲۰۰۴). **راهنمای رفتار با نوجوانان**. ترجمه نیسان گاهان(۱۳۹۶). تهران: انتشارت مدرسه

۸. خنیفر، حسین، مسلمی، ناهید.(۱۳۹۷). **اصول و مبانی روش های پژوهش کیفی**. تهران: نگاه دانش

۹. دشتی، محمد(۱۳۸۶). **ترجمه و شرح نهج البلاغه**، آدینه سبز

۱۰. دیکسی، جرارد. (۲۰۰۳). **اداره کلاس درس**، ترجمه مجتبی فرداد (۱۳۹۳)، تهران: انتشارات رشد

۱۱. دیویس، تامارا (۲۰۰۵). **مشاور مدرسه**: دیدگاه ها و کاربست های حرفه ای؛ ترجمه ی کیانوش زهراکار و زهرا کهلویی(۱۳۹۵)، نشر ویرایش.

۱۲. راسول، ویلیام جی و گریبر، جیم ام. (۲۰۱۰). **مبانی آموزش مبتنی بر شایستگی**. ترجمه مرتضی طاهری. (۱۳۹۶). انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی

سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حجازی، الهه (۱۳۸۵). **روش های تحقیق در علوم رفتاری**، نشر آگه .۱۳

۱۴. **سند برنامه درسی ملی**(۱۳۹۱). تهران: شورای عالی آموزش و پرورش

۱۵. **سند تحول بنیادین آموزش و پرورش**(۱۳۹۰). وزارت آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی

۱۶. شریفی، نوید؛ کیاسالار، محمد؛ دانیالی، معصومه.(۱۳۹۵). **راهنمای جامع آموزش سلامت در مدارس**. تهران: پارسای سلامت.

۱۷. شکوهی، غلام حسین(۱۳۷۶). **مبانی و اصول آموزش و پرورش**، به نشر، آستان قدس رضوی

۱۸. شمشیری ، بابک؛ کوه گرد، میثم؛ فرقانی، زهرا.(۱۳۹۳). **اقتضائات صلح آموزی در دنیای کنونی**، مجموعه مقالات همایش فلسفه تعلیم و تربیت در عمل، مهرماه ۱۳۹۳.(۳۹۷-۴۰۰).

۱۹. صاحبی، علی.(۱۳۹۳) **تئوری انتخاب در مدرسه**، تهران: سایه سخن

۲۰. صدر، سید محمد باقر(۱۳۶۰). **جهان بینی در فلسفه ما**، ترجمه ی سید حسین حسینی. انتشارات بدر

۲۱. صحراکار، سهیلا، عباباف، زهره و حسینی، سید محمد حسین(۱۳۹۶). **مدل پذیرش نگرانی – محور برای بررسی نگرانی معلمان و کارکنان آموزشی در برابر تغییرات آموزشی**. مجموعه مقالات همایش روانشناسی دانشگاه شیراز.

۲۲. غفاری، راضیه. (۱۳۹۳). **فضای آموزشی مدارس ابتدایی ایران، آلمان و انگلستان با رویکرد تطبیقی**.لامرد: نشر ایراهستان.

۲۳. فرگاس، جوزف، (۲۰۱۴). **روانشناسی تعامل اجتماعی**: ترجمه ی فیروزبخت، مهرداد و خشایار بیگی(۱۳۹۳). انتشارات ابجد.

۲۴. فروغی ابری، احمد علی؛ سلیمی، قربانعلی؛ گودرزی، اکرم (۱۳۸۵). **مبانی نظری و اصول مدیریت با نگرش نوین** ، اصفهان؛ دانشگاه آزاد اسلامی.

قائدی، یحیی. (۱۳۸۴). **اصول فلسفه تعلیم و تربیت**. تهران: انتشارات سنجش . ۲۵

۲۶. کاسل، پری، کورسینی، ریموند جی.(۱۳۹۶). **تربیت دموکراتیک نوجوانان**. ترجمه حمید علی زاده و مهدی خان آبادی. نشر ارسبارن.

۲۷. کاکابرایی، کیوان، صیدی، مریم(۱۳۹۶). **آموزش حل مسئله محور به معلمان و کاهش حل مشکلات رفتاری دانش آموزان**، مجموعه مقالات ششمین کنکره انجمن روانشناسی ایران.

۲۸. گال، مردیت، بورگ، والتر و گال، جویس(۱۳۸۶). **روش های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روانشناسی**، ترجمه احمدرضا نصر و همکاران، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی و سمت.

۲۹. معدن دار آرانی، عباس، کاکیا، لیدا.(۱۳۹۴). **آموزش و پرورش تطبیقی: چشم اندازهای نوین**. تهران: نشرآییژ.

۳۰. معدن دار آرانی، عباس، سرکارآرانی، محمد رضا (۱۳۸۸). **آموزش و توسعه**: مباحث نوین در اقتصاد آموزش: نشر نی

ملکی، حسن. (۱۳۸۶). **مقدمات برنامه ریزی درسی**. تهران: سمت.۳۱

۳۲. وزارت معارف و فواید عامه(۱۲۹۰). **نظام نامه اساسی دارالمعلمین مرکزی**، سالنامه معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه.

۳۳. یوسف زاده، محمدرضا؛ محبی، علی؛ شاه مرادی، مرتضی.(۱۳۹۵). **تدریس کیفی در آموزش عالی**: دانشگاه انتظامی امین

منابع اینترنتی

۱. پورهادی، پیمانه (۱۳۹۵). **نشست تخصصی بررسی جایگاه معلمان و ارتقای منزلت آنان در ایران: چالش ها و فرصت ها**. سایت کمسیون ملی یونسکو در ایران.

۲. رستمی، الهه (۱۳۹۷). **کارآمدی گروهی معلم، خودکارآیی معلم و رضایت شغلی او در بین معلمان زبان ایرانی**: نقش واسطه ای تعهد حرفه ای معلم، دانشگاه کردستان، پایان نامه کارشناسی ارشد.

۳. منصوریان، یزدان (۱۳۸۶). **گراند تئوری چیست و چه کاربردی دارد**؟ ارائه شده در همایش چالش های علم اطلاعات، پایگاه مرکزی اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

۴. نصیری قیداری، سعداله (۱۳۹۵). **جایگاه معلمان و ارتقای منزلت آنان در ایران**: چالش ها و فرصت ها: نشست تخصصی بررسی جایگاه معلمان و ارتقای منزلت آنان در ایران: مهر ۱۳۹۵، کمسیون ملی یونسکو در ایران

۶-۲- منابع فارسی

Articles

1.Altan, S., Lane, J.F., & Dottin, E.(2019).**Using habits of mind, intelligent behaviors, and educational theories to create a conceptual framework for developing effective teaching dispositions**. Journal of Teacher Education,70 (2), 169-183.

2. Creswell, J.W.& D.L, Miller.(2000).**Determining Validity in Qualitative Inquiry. Theory into Practice** .39(3): 124-130.

3. Denzler, Stefan, Wolter, Stefan.(2018). **Self-selection into Teaching: The Role of Teacher Education Institutions**. Core.

. Faulkner, J. & Latham, G.(2016).**Adventurous Lives: Teacher Qualities for 21st**.Australian Journal of Teacher Education. Volume 41.Issue4 .http ;//ro.ecu.edu.au/ajte /vol41/iss4/9.

5. Fridman, M. (1970).**The social Responsibility of Business is to Increase its profits.** The New York Times Magazine.

6. Gyurova, V.& Zeleeva , V.(2017). **The knowledge and skills of the 21 century teachers**. In R .Valeeva. The European proceedings of social of behavioral Sciences(Vol,XXIX,PP.282-

7. Hennink, M., Hutter, I., & Baily, A.(2011).**Qualitative research Method London**: Sage publication. Critical public Health,Volume22,pp.11-112.Issue1.www.tandfonline.com./doi/abs/10.1080/09581596.2011.565689.

8.Hong, J. C., Horng, J. S., Lin, C. I., & Chanlin, L.,J.(2008). **Competency disparity between pre- service teacher education and In-service teaching requirements in Taiwan** .International Journal of Educational Development ,28(1),4-20.

9.Jennings, Jennifer, Diprete. Thomas A.(2010).**Teacher Effects on Social Behavioural Skills in Early Elementary School. Sociology of Education**. https://sage.altmetric.com/details/942461.

10. Kereluik, K., Mishra, P., Fahnoe, C., & Terry, L.(2013**). What knowledge is of the most worth: Teacher knowledge for 21st century**. https: eric.ed.gov/?id=EJ1010753·

11. Kim,S., Raza , M. & Seiden, E. (2019).**Imroving 21st Century Teaching Skills**: The Key to effective 21st Century Learners. Comparative & International Education. Vol .14(1) 99-117.

12. Koing, J., Lammerding, S., Nold, G., Rohdel, A., Traub, S., Tachtsoglou, S. (2016). **Teachers professional knowledge for**

teaching English as a foreign language: Assessing the outcomes of teacher education. Journal of Teacher Education, 67(4),320-337.

13. Liu, S., Liu, C., Stronge, J., & Xu, X.(2016).**Teacher Characteristics for success in the classroom: Chinese principles' perceptions for hiring decisions**. Asia Pacific Education Review,17(1), 107-120.https: //eric.ed.gov/?id= Ej1092070

14. Millward, A.(2018).**Characteristics of good teaching: The use of creative methods within our University classrooms**. JADE: Issue 9 January 2018,ISSN: 2051-3593.

15. Othman, N.(2016). **Exploring the Innovative Personality Characteristics among Teachers**. International Education Studies, vol 9, No4 .published by Canadian center of science and education.

16. Priestley, M.(2005). **Making the most of the Curriculum Review: Some reflection on supporting and sustain change in Schools**. Scottish Educational Review.37(10), 29-38.

17. Qian, Y., & Hambrusch, S.(2020). **Teachers' Perceptions of Student Misconceptions in Introductory Programming.** Journal of Education Computing Research. vol.58 (2), 364-397.journals. sagepub.com/home/jec

18. Rich, J. (1997).Blueprint 200 students Performance Standards: What Variables.

19.Sheppard, Maia, Levy, Sara A. (2018**).Emotions and Teacher Decision-Making: An analysis of Social Studies Teachers' perspectives**. Sience Direct. Teaching and Teacher Education77 (2019)103-203.Journal homepage: www.elsevier.com/locate/tate.

20. Shulman, L.S.(1987). **Knowledge and Teaching: Foundations of the New Reform**. Harvard Educational Review, 57(1): 1-22.

21. Thomas, S.(2017).**Teacher Empowerment. A focused Ethnographic study in Brunei. Darussalam**. The Qualitative report, 22(1), 47-72.

Books

1.Chu, S.K.W., Reynolds, R.B., Tavares, N.J., Notari, M.,& Lee, C. W.Y.(2017).**Twenty- first Century Skills and Global Education Roadmaps in 21st Century Skills Development through Inquiry – based Learning** (pp.17-32).Singapore: Springer..

2. D' Andrea, V., & Gosling, D.(2005). **Improving teaching and Learning in higher education: A whole institution approach.**

3. Helsby, G., & McCulloch, G (Eds.).(1997).**Teachers and the National Curriculum(teacher development**). London: Cassel. https://www.amazon.com/teachers-National-curriculum-Teacher-Development/dp/0304336483

4. Humphrey, S. (2017). **Academic literacies in the middle years: A framework for enhancing teacher knowledge and student achievement**. New York: Routledge.

5.Mussey,Season (2019).**Mindfulness in the Classroom: Mindful Principles for Social and Emotional Learning**. publisher:. Available at: https: www.amazon.com/Teachers-we-trust-Finnish-world-class.

6.Rogers, Bill (2015).**Classroom Behaviour: A Practical Guide to Effective Teaching, Behaviour Management and Colleague Support**. SAGE Publishing.

7.Sahlberg,Pasi,Walker,Timothy D & Hargreaves, Andy(2021).**In Teachers We Trust**: The Finnish Way to World-Class Schools. Publisher: W.W. Norton & Company.

8. Tomei, L.(2010). **ICTs for modern educational and instructional advancement**. New York: Information Science Reference.

9.Zacarian,Debbie & Silverstone, Michael.(2020) **Teaching to Empower**: Taking Action Foster Student Agency, Selfconfidence, and Collaboration. Publisher: ASCD. Available at : https: //www.amazon.com

Internet References

1.Aldila, Chica (2016). **The characteristics of Effective English Teachers, Junior High School Student's Perceptions**: A case study in a Junior high school in Bandung Core. http://repository,upi.edu.

2. Bakx, A.W. E.A .Koopman , M., Kruiff , de J. Brok, den, P.J.(2015).**Primary School Pupils' Views of Characteristics of Good Primary School**. DANS: Available at: https:// www.narcis.nI/Publication.

3. Balker, B. (2015).**Defining an Empowering School Culture (ESC): Teacher Perceptions**. Issues in Educational Research, 25(3),205-225. Available at: eric, ed.gov.

4. Bambang, Budi Wiyono. (2014)**. Development Strategy of Teachers Teaching/ud Professionalism**. OAI identifier: oai: eprints.uny.ac.id: 24924, Downloaded from: http: //pps. ny.ac.id (http: //pps.uny.ac.id

5. Bates, A. W.(2015).**Teaching in a Digital Age**. Open Education; Resources Collection,6.Retrieved from https: //irl.umsl.edu/cgi/ view content. Cg i= 1005& context= oer.

6. Catrin, Harrap (2016). **Knowledge and Understanding. ETHOS Primary School Teachers and Child Mental Health: Developing KnoID**: uk. bI.ethos. 69499 .

7. Harjanto, Ignatius and Tamah, Siti Mina(2018).**Teachers 'Voice on their being professional.** Proceeding of the 65th TEFLIN International conference.Indonesia12-14 July 2018,Vol65.No.1.: http: //repository: Wima.ac.id.

8. Higham, Rupert. & Djohari, Natalie (2018).**From Voting to Engaging: Promoting Democratic Values across an International School Network**. Oxford Review of Education. Taylor and Francis.

9. Jones, M.A.,& Bubb, S.(2020).**Student Voice to Improve Schools: Perspectives from Students Teachers and Leaders in "Perfect Conditions**". Available at: https;// doi.org/10.1177/1365480219901064.

10. Marquis, Camille (2013).**Habermas, Dialogue, and Change in the International System**, available at : http://www.e-ir.in.f.

11. Melida Modiane, Mothwa.(2014).**Teachers' Experiences of Incorporating Indigenous in the Life Sciences Classroom**. Thesis , Identifier: uj: 8067.http: hdI.handle.Net/10210/8998.

12. Nehring, J, H,. Charne r-Laird, M., & Szczesiul, S A.(2019**). Redefining Excellence : Teaching in Transition**, From Test Performance to 21 st century Skills. https: // journals.sagepub.com/doi /full/10.1177/0192636519830772.

13. Peterson, Amber (2020).**Literacy is more than just Reading and Wri**ting. Available at: http:// ncte.org/blog/2020/03

14. Pribylova, Jana.(2013).**Personal Characteristics of Primary School Teachers.** International Conference on Education & Educational psychology 2013(ICEEPSY2013).ELSEVIER. Available online at: www.science direct.com.

15. Shaw, A.(2015**) 21st Century Schools**. Retrieved from http: // www. 21st

16. Simpson, Adam. Mengi, Eylem .(2013).**The Characteristic of An Exemplary Teacher: What are They**? Core: Publisher: University of Nis. DAI: identifier: oai: research.Sabanciuniv.edu: 24261.downloaded from: http: //research. Also available at(https: //Core.ac.uk/reader 11743124.

18. Wrahatnolo, T. (2018,January**).21st Skill Implication Educational System**. IOP conference\ series. Materials science and engineering (vol, 296, No, I. P1 2056.IOP publishing. doh. doI: 10,1088/1757.Available at: www.research gate.net.